

M Ú V É S Z E T

MAJOR LÁSZLÓ
BALLET
TROCKADERO

SZOKNYASZEREPEK

EXKLUZÍV

Sarah Hay

INTERJÚ

Földi Béla

KRITIKA

A hattyúk tava | Traviata | Körtánc
Mata Hari | Puszták népe
Fehér-fekete | Kortárs néptánc

XLIV. évfolyam, I. szám, 2016. tavasz. Ár: 400 Ft

www.tancszinhaz.hu

Fotó: HALÁSZ Júlia

2016. 04. 14. 19:00 és 20:30
MOMkult–Kupola

HOME BASE

PREMIER

Kulcsár Noémi Tellabor

 NEMZETI
TÁNCSZÍNHÁZ

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

ÉLETJELEK

- 4 KITÜNTETÉSEK A NEMZETI ÜNNEPEN
 5 A TÁNCVILÁG HÍREI
 31 85 ÉVES NOVÁK FERENC TATA
 JAPÁNBAN TURNÉZOTT A MAGYAR NEMZETI TÁNCGYÜTTES
 AZ MTF NEMZETKÖZI SIKEREI

FÜGGÖNY FEL I JÖN

- 6 A BUDAPESTI TAVASZI FESZTIVÁL TÁNCPROGRAMJAI
 7,10 BEMUTATÓK, PREMIEREK, ÚJ DARABOK

NÉGYSZEMKÖZT

- 8 BALETTRÚDTÓL A GOLDEN GLOBE - IG, EXKLUZÍV INTERJÚ
 SARAH HAYJEL - BÖCS ANNAMÁRIA, MCLEAN ALIZ, PÉLI NAGY KATA
 24 ÁLMOK, KONOKSÁG, ÖSZINTESÉG, INTERJÚ FÖLDI BÉLÁVAL,
 A 25 ÉVES BUDAPEST TÁNCSZÍNHÁZ VEZETŐJÉVEL - KOZÁR ALEXANDRA

REFLEKTORFÉNYBEN

- 11 JÁNOSOMORJÁTÓL NEW YORKIG, BESZÉLGETÉS MAJOR LÁSZLÓVAL,
 A BALET TROCKADERO SZÓLISTÁJÁVAL - LŐRINC KATALIN
 14 SZOKNYASZEREPEK - GARA MÁRK

FÜGGÖNY FEL I JÖN

- 16 A HAJNAL SZEME AMSZTERDAMBAN
 HOLLAND NEMZETI BALETT: MATA HARI - GARA MÁRK

FÜGGÖNY FEL I LÁTTUK

- 18 STERIL GYÖNYÖR / MAGYAR NEMZETI BALETT:
 FEHÉR, FEKETE - VARGA KINGA
 20 EGY ANYA ÁRNYÉKÁBAN / PÉCSI BALETT:
 A HATTYÚK TAVA - PÓNYAI GYÖRGYI
 22 ILLUSZTRÁCIÓK ÉS VÍZIÓK EGY TÉMÁRA
 / GGTÁNC EGER-INVERSEDANCE FODOR ZOLTÁN TÁRSULAT:
 TRAVIATA - PÓNYAI GYÖRGYI
 26 AZ ÖRÖK VISSZATÉRÉS / DUNA TÁNCMŰHELY:
 KÖRTÁNC - KOVÁCS PÉTER
 28 KORTÁRS NÉPTÁNC 2015 - FODOR ZSÓFIA
 32 DUNA MŰVESZEGYÜTTES: PUSZTÁK NÉPE - FODOR ZSÓFI

TÁNC ÉS MÉDIA

- 34 KIADÓI GONDOLATOK - BOLVÁRI-TAKÁCS GÁBOR
 38 KÖNYVAJÁNLÓ

PANNON VÁRSZÍNHÁZ

A TÁNC

VESZPRÉM, 2016. május 23 - 29.

XVIII. ORSZÁGOS KORTÁRS ÖSSZMŰVÉSZETI TALÁLKOZÓ

a HANGVILLÁBAN, a Veszprémi Agóra-színházteremben, a Petőfi Színházban,
 a Latinovits-Bujtor Játékszínben, a Színházkertben és Veszprém utcáin, terein

Jegyelővétel: **Hangvilla jegypénztár** - Veszprém, Brusznyai u. 2.
 Tel.: 88/889-182, 88/563-200, 30/396-33-98
 E-mail: pannonjegy@hangvilla.com, pannonjegy@infornax.hu
 valamint www.ticketportal.hu és www.atancfesztivalja.hu • www.pannonvarszinhaz.hu

FESTIVÁLJA

Fellépők:

STEREO Akt-Artus Társulat
Fitos Dezső Társulat
Szegedi Kortárs Balett
Tünet Együttes
Artus - Goda Gábor Társulata
Vörösmarty Színház
Duda Éva Társulat
Budapest Táncszínház
Bozsik Yvette Társulat
Közép-Európa Táncszínház
Forte Társulat
Szirtes János - képzőművészeti performance
TranzDanz
KÁVA Kulturális Műhely
Nemzeti Táncszínház
Győri Balett
Frenák Pál Társulat
Fehér Ferenc
Budapest Kortárstánc Főiskola
Magyar Táncművészeti Főiskola
Móricz Zsigmond Színház
 további performance előadások

A fesztivál ideje alatt nyilvános workshop
 Ladányi Andreával és Blaskó Borbálával,
 szakmai beszélgetés Nánay István vezetésével.

Támogatók:

KÖSZÖNTJÜK A MÁRCIUS 15-I NEMZETI ÜNNEP ALKALMÁBÓL KITÜNTETÉSBE RÉSZESÜLTEKET MAGYARORSZÁG ÉRDEMES MŰVÉSZÉ

díjat vehetett át:

Erdélyi Tibor – Erkel Ferenc-díjas koreográfus, tánc- és fafaragó művész, a Népművészet Mestere, a Magyar Állami Népi Együttes örökös tagja,
Gombár Judit – Jászai Mari-díjas díszlet- és jelmeztervező.

HARANGOZÓ GYULA-díjban részesült:

Pap Adrienn – a Magyar Állami Operaház magántáncosa,
Zsuráfszkyné Vincze Zsuzsanna – a Magyar Nemzeti Táncegyüttes művészeti főmunkatársa, koreográfusa.

LISZT FERENC-díjban részesült:

Herczku Ágnes – a Hagyományok Háza – Magyar Állami Népi Együttes előadóművésze.

MAGYAR ÉRDEMREND TISZTIKERESZT

polgári tagozat kitüntetését vehetett át:

Solymosi Zoltán – Harangozó Gyula-díjas táncművész, a Magyar Állami Operaház, a Holland Nemzeti Balett és a Brit Royal Ballet volt szólistája, a Magyar Táncművészeti Főiskola adjunktusa,

Metzger Márta – Liszt Ferenc-díjas táncművész, kiváló és érdemes művész, a Magyar Állami Operaház próbavezető balettmestere.

MAGYAR ÉRDEMREND LOVAGKERESZT

polgári tagozat kitüntetését vehetett át:

Bajári Levente – Harangozó Gyula-díjas balettművész, koreográfus, a Magyar Állami Operaház első magántáncosa,
Bonifert Katalin – Harangozó Gyula-díjas táncművész, a Duna Művészegyüttes táncos szólistája, női táncari asszisztense,
Czebe Tünde – Harangozó Gyula-díjas táncművész, a Pécsi Balett balettmestere,
Cserta József – Harangozó Gyula-díjas táncművész, a Magyar Állami Operaház első magántáncosa,
Farkas Zoltán „Batyú” – Harangozó Gyula-díjas táncművész, koreográfus, érdemes művész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszékének oktatója, a Budapest Kortánc Főiskola tanára,
Kékesi Mária – Liszt Ferenc-díjas táncművész, kiváló és érdemes művész,
Serley Istvánné Pattantyús Anna Margit – Liszt Ferenc-díjas balettmester, a Budapesti Operettszínház koreográfusasszisztense.

MAGYAR ARANY ÉRDEMKERESZT

polgári tagozat kitüntetésben részesült:

Németh Katalin – a Nemzeti Táncszínház vezető művészeti menedzsere,
Péter László – néptáncművész, koreográfus, a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes tagja,
Turznóné Lábadai Gizella – a Magyar Táncművészeti Főiskola Nádasi Ferenc Gimnázium és Kollégiumának nevelőtanára,
Mayer Károly Lászlóné – nyugalmazott táncpedagógus, a Nagyatádi Fürjecske Néptánc Egyesület elnöke és művészeti vezetője,
Vavrincez András – népzeneész, népzene-tanár, népzene-kutató, a Hagyományok Háza zenei könyvtárosa.

MAGYAR BRONZ ÉRDEMKERESZT

polgári tagozat kitüntetésben részesült:

Keszeiné Tóth Bernadett – a Győri Balett művészeti titkára,
Rab Edina – táncművész, a Honvéd Együttes – Magyar Nemzeti Táncegyüttes táncos szólistája,
Paál Krisztina – a Kispesti Alapfokú Művészetoktatási Intézmény táncpedagógusa.

BÁNFFY MIKLÓS-díjat kapott:

Herczeg Tamás – a Szegedi Szabadtéri Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója.

XXV. Jubileumi Országos Junior Táncművészeti Fesztivál

2016. április 23. 15,00 óra
 (Nevezési határidő: április 3.)

XXV. Jubileumi Országos Gyermekek Táncművészeti Fesztivál

2016. május 14. 15,00 óra
 (Nevezési határidő: április 24.)

Helyszín: Erzsébetligeti Színház
 (XVI. Budapest, Hunyadvár u. 43/b.)

A Táncpedagógusok Országos Szövetsége
 rendezvényei

További részletek:
tancpedagogusok.hu

Támogatók:

TÁNCUDOMÁNYI ESEMÉNYEK

2015. október 26-án került sor A gondolat testvérévé emelt mozdulat, Dienes Valéria mozdulatművészete és a reformpedagógia című tudományos konferenciára, amelyet az OFI-Pedagógiai Múzeum és az Orkesztika Alapítvány rendezett.

2015. november 13–14-én zajlott a Tánc és társadalom című V. Táncudományi Konferencia a Magyar Táncművészeti Főiskolán, amelyet az MTF Elméleti Tanszéke, valamint Pedagógiai és Pszichológiai Tanszéke az MTA Táncudományi Munkabizottságával és a MTF OTKA-kutatócsoporttal együttműködve rendezett. A konferencián plenáris üléseken és nyolc szekcióban 38 előadás hangzott el.

2015. november 24–25-én az MTA BTK Zenetudományi Intézet Bartók termében került sor a Contemporary Approaches in Dance Anthropology. Symposium of Dance Researchers and Coreomundus Students című angol nyelvű rendezvényre, amelyet az MTA BTK Zenetudományi Intézete és a Szegedi Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszéke szervezett. A konferencián 22 előadás hangzott el, három kivételével külföldi kutatóktól.

DOKTORI VÉDÉSEK

2015. december 21-én Macher Szilárd A balett formanyelvének változásai a XX–XXI. században – szintézis-teremtés a színpadon és a balettoktatásban című DLA-értekezését a Színház- és Filmművészeti Egyetemen, 2016. február 25-én Bólya Anna Mária Tánc a macedón szakrális hagyományban című PhD-értekezését a Debreceni Egyetemen védte meg sikerrel.

KIBŐVÜLT A TÁNCMŰVÉSZETI BIZOTTSÁG

2016 februárjában kibővült az emberi erőforrások minisztere mellett működő Táncművészeti Bizottság. Az eddig tagok, Kiss János, a Győri Balett igazgatója, Kovács Gerzson Péter, a TranzDanz Táncgyűttes vezetője és Mihályi Gábor, a Magyar Állami Népi Együttes művészeti vezetője mellett a miniszter felkérte a testületbe Juronics Tamást, a Szegedi Kortárs Balett művészeti vezetőjét és Zsuráfszky Zoltánt, a Honvéd Együttes – Magyar Nemzeti Táncgyűttes művészeti vezetőjét.

ÚJJÁALKULT A NEÉT

Az év elején újjáalakult a Nemzeti Előadóművészeti Érdekegyeztető Tanács (NEÉT). A 24 tagú testületben a következő négy évben

a táncművészetet az alábbi személyek képviselik: Ertl Péter, a Nemzeti Táncszínház Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója, Gyimesi László, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének főtítkára, Nagy Zoltán, a SIN Kulturális Központ ügyvezető igazgatója, Solymosi Tamás, a Magyar Nemzeti Balett igazgatója, valamint Szakály György, a Magyar Táncművészeti Főiskola rektora.

ISMÉT VAN TÁNCMŰVÉSZETI KOLLÉGIUM

2016. január 1-jétől ismét önálló Táncművészeti Kollégium működik a Nemzeti Kulturális Alapnál, elnöke Bozsik Yvette, tagjai Pártay Lilla, Pataki András, Solymosi Tamás, Vincze Balázs és Zsuráfszky Zoltán.

KONFERENCIA

Néptánc a médiában címmel a Magyar Etnokoreológiai Társaság, együttműködve a Szabadtéri Néprajzi Múzeummal, az MTA BTK Zenetudományi Intézettel, az MTA-DE Néprajzi Kutatócsoportjával, valamint a Szegedi Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai Intézetével, konferenciát szervez 2016. június 10–11-én a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban.

15 éves a Hagyományok Háza

65 éves a Magyar Állam Népi Együttes

Hagyományok Háza
Legyen a te élményed is!

www.hagyományokhaza.hu

facebook.com/hagyományokhaza

1011 Budapest, Corvin tér 8. | (+36-1)225-6056

VILÁGOK TÁNCAI, TÁNCOK VILÁGA – *Budapesti Tavaszi Fesztivál*

Fotó: Kim Laine

► *Április 8-án indul a tavasz legrangosabb fővárosi kulturális seregszemléje, a 36. Budapesti Tavaszi Fesztivál. A 17 napos eseménysorozat programján a klasszikus zenei koncertek mellett számos műfaji határokat feszegető tánc- és crossover produkció is helyet kapott.*

A kínai író, Bi Feiyu azonos című regényének színpadi adaptációja egy opera-énekesnő tragikus sorsát meséli el, aki két évvel megalázó bukás után tér vissza a színpadra a pekingi opera emblematikus művének főszerepében. Szélsőséges érzelmek, féltékenység, szerelem, tehetség és elutasítottság egyaránt helyet kap a *The Moon Opera*-történet-

ben. A fiatal kínai táncos-koreográfus, Wang Yabin 2015-ben bemutatott előadásában táncdrámaként dolgozza fel a történetet, tökéletes harmóniában egybeolvastva a modern és a tradicionális tánc elemeit április 18–19-én a Müpában.

Előadás: 2016. április 18. és 19., 19.00, Müpa – Fesztivál Színház

Az experimentális zene karizmatikus személyisége, a legendás finn harmonikavirtuóz, Kimmo Pohjonen és a Finn Nemzeti Balett csillaga, Minna Tervamäki először 2013-ban mutatta be a *Bright Shadows* névre keresztelt közös produkciójukat. Az előadás két erőteljes művészeti ág, a tánc és zene tökéletes fúziója, világszerte eksztatikus fogadtatásban részesül, április 23-án a Millenáris Teátrumban pedig a magyar közönség is láthatja a duó egyedi előadásmódját.

Előadás: 2016. április 23., 19.00, Millenáris Teátrum (E épület)

A Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas Foltin Jolán egyedülálló karriert tudhat maga

mögött, de továbbra sem pihen, április 21-én a Müpában mutatja be legújabb táncdrámáját. Az Elmúlik a svábok, bukovinai székelyek és felvidéki magyarok kitelepítésének borzalmaival, a szülőföld elhagyásának fájdalmát dolgozza fel. A produkcióban színészek és táncosok együtt mesélik el a történelem e sötét szakaszát. A Bihari János Táncegyüttes mellett többek közt Molnár Piroska színésznő és a rendező-koreográfus lánya, Novák Eszter is a közreműködők közt lesz.

Előadás: 2016. április 21., 19.00, Müpa – Fesztivál Színház

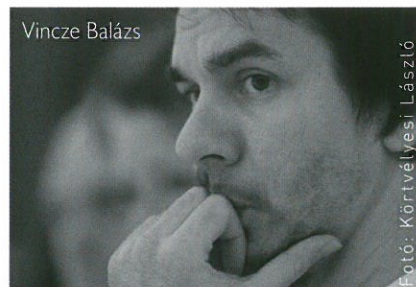
Az egyik legrégebbi orosz operaház, az 1833-ban alapított szentpétervári Mihajlovskij Színház balettegyüttese, amely egyszerre képviseli a tradicionális orosz tánckultúrát és az innovatív szemléletű mozgásművészetet, a fesztiválon az együttes művészeti vezetője, Nacho Duato koreográfus három egyfelvonásos darabját – *Without Words*, *Duende*, *Na Floresta* – mutatja be.

Előadás: 2016. április 23. és 24., 19.00, Müpa – Fesztivál Színház

Faust – a Pécsi Balett ősbemutatója A BUDAPESTI TAVASZI FESZTIVÁLON

A Budapesti Tavaszi Fesztivál felkérésére készített darabot az 55 éves Pécsi Balett társulata Dubrovay László Kossuth-díjas zeneszerző művére, amelynek címe *Faust*, az elkárhozott. „Dubrovay László Faustja monumentális, színpopszisa aprólékosan részletezett, elképesztően színes, a zenemű szinte tánc nélkül is vizualizálható – nyilatkozta Vincze Balázs, a mű koreográfusa, a Pécsi Balett igazgatója. – Ez bizo-

nyos szempontból segít, ugyanakkor extra feladat elé is állít, hiszen a saját elképzeléseimet úgy kell összehangba hoznom a zeneszerzőjével, hogy végül a kettőnk víziója eggyé váljon. Izgalmas időszak előtt állunk táncosainkkal, amelyre az élő zenekari bemutató Záborszky Kálmán Liszt-díjas kiváló művész vezényletével teszi majd fel a koronát 2016. április 22-én a Müpában.”

Vincze Balázs

Fotó: Körtvelyesi László

MAGYAR ÁLLAMI NÉPI EGYÜTTES: *Násztánc*

Fotó: Papp Kornél

► *Az idén 65 éves Magyar Állami Népi Együttes és a 15 éves Hagyományok Háza jubileumi programsorozatának előadása.*

Az előadás Nagy László Menyegző című versére támaszkodva mutatja be az esküvői szertartás utáni eseményeket, a lakodalmi forgatagot, illetve az immár párrá forrott két fiatalot. Az esküvő, a szent ünnep a tánc forgatagában önmaga ellentétébe csap át: rossz erkölcsünk gyorsan megmu-

tatkoznak, az életek sorra aláhullnak. Ezen csak a szoborrá dermedt fenséges nászpár szimbóluma és közös, tiszta duettje segíthet. A műsor a Hagyományok Háza – Magyar Állami Népi Együttes és a Budapesti Tavaszi Fesztivál közös produkciója. Rendező-koreográfus: Farkas Zoltán „Batyu”, közreműködik a Magyar Állami Népi Együttes zenekara és tánckara.

Időpont: 2016. április 15., 19.00 Helyszín: Müpa, Fesztiválszínház

Megalakult a MAGYAR TÁNCMŰVÉSZETI FŐISKOLA KONZISZTÓRIUMA

Megtartotta alakuló ülését az MTF konzisztórium, amelynek tagjai: Szakály György rektor, Antal József kancellár, ifj. Harangozó Gyula (a Szegei Szabadtéri Játékok művészeti igazgatója), Ókovács Szilveszter (az Opera főigazgatója). A testület elnöke: Bán Teodóra (a Szabad Tér Színház ügyvezető igazgatója).

A K-ARCOK SOROZAT BEMUTATÓI

– a VII. Nemzetközi Monotánc Fesztiválon, 2016. május 11–14.

A VII. Nemzetközi Monotánc Fesztivál keretében mutatják be a Közép-Európa Táncszínház (KET)

K-Arcok című szólósorozatának négy előadását. A sorozat egy olyan felület, amely lehetőséget biztosít az alkotó és az előadó szoros együttműködésére. A szóló műfajának köszönhetően a táncos színpadi jelenlétében, előadásában rajzolódik meg a művész portréja, így válhat két alkotó entitás közös munkája egy-egy portrévá a KET adott táncművészéről.

Május 11-én, a fesztivál nyitónapján mutatják be az alábbi négy előadást a Bethlen Téri Színházban:

Lépcső – előadó: Hargitai Mariann, koreográfus: Réti Anna

Uraim – előadó: Ivanov Gábor, koreográfus: Hód Adrienn

Metamorfózis – előadó: Horváth Adrienn, koreográfus: Halász Gábor

Mindl – előadó: Kovács Péter, koreográfus: Kun Attila

Helyszín: Bethlen Téri Színház (1071 Budapest, Bethlen tér 3.)

BOZSIK YVETTE OIDIPUSZ szerepében – 2016. június 7., Műpa

Az évad utolsó Oidipusz-előadása június 7-én este látható a Művészetek Palotája Fesztivál Színházában, a Nemzeti Táncszínház szervezésében. Az előadás különlegessége, hogy Bozsik Yvette saját koreográfiájában a férfi főszerepet, Oidipuszt táncolja.

A darab zenéjét Philippe Heritier, a társulattal több mint húsz éve együtt dolgozó svájci zeneszerző komponálta.

Fotó: Horváth Judit

ÁLMOS LEGENDÁJA – ősbemutató Sopronban, 2016. április 16.

Nagyszabású ősbemutató próbáit kezdte meg a Sopron Balett. Szarka Gyula, a Ghymes együttes alapítójának zenéjére, Demcsák Ottó rendezésében és koreográfiájával állítják színpadra az Álmos legendáját. A táncmű premi-

erje április 16-án lesz a hűség városának teátrumában, a Petőfi Színházban. A magyar őstörténevről még nem született táncmű, és ez a különleges bemutató jól illeszkedik abba az alkotói ívbe, amely az elmúlt három évben jellemezte együttesünket – mondta Demcsák Ottó, a Sopron Balett vezetője, aki hozzáfűzte: olyan táncjátékot szeretnének színpadra állítani, amely bemutatja a magyar nép lelkét, érzésvilágát, szakrális hátterét, energiáit egy hős sorsán keresztül, aki segíthet a közösséghez tartozást átélni, megélni. Ahogy megfogalmazta: kerülni akarja a pántlikázott magyarkodást,

a politizálást, egy látványos, értékes, a Sopron Balett eddigi szakmai munkájához méltó előadást szeretne a nézőknek adni.

A történethez a Kossuth-díjas Szarka Gyula 12 dalt szerzett, amelyek szövegét Szálinger Balázs József Attila-díjas költő írta. A műből lemez is készült. A rendező a látvány kialakításában ismét számít a nemzetközi hírű Bordos László Zsolt animációs munkájára. A díszlet és a jelmezvilág kialakítását a győri Németh Hajnal Aurórára bízta.

Az előadásban színpadra lép a teljes Sopron Balett, kiegészülve a Sopron Táncegyüttes tagjaival.

MODERN TÁNCJÁTÉK KÉSZÜLT

Don Quijote történetéből a Miskolci Nemzeti Színházban

➤ *A Miskolci Balett Quixote címmel Miguel de Cervantes világhírű regényéből készített táncjátékot Kozma Attila koreográfiájával és rendezésében.*

Don Quijote történetét már számos formában feldolgozták, a regényből készült színdarab, film, musical, most egy modern táncjátékhoz vette alapul a Miskolci Balett a búskepű lovag kalandjait. Kozma Attila szerint a társulat mindig igyekszik a feldolgozott anyagokat átteni a mába, érthetőbbé, hétköznapibbá, fogyaszthatóbbá tenni, hogy a néző könnyebben tudjon azonosulni a látottakkal. – A mi főhősünk egy ötvenes értelmisé-

gi férfi, aki ugyanazokat az utakat és ugyanazokat a kálváriákat járja meg, mint Cervantes hőse. A középpontban egy út áll, az út az örülettől a kijózanodásig. Engem a Don Quijote-i vágyódások foglalkoztattak igazán, mint a tisztesség, a becsület, a nőkhöz való viszony és hogy mik azok a dolgok, amelyekkel egy humánusabb beállítottságú ember a mai korban szembeszáll, ami miatt nem találja a helyét a világban – mondta Kozma Attila. – Az előadást kísérő zene is átíveli a korszakokat, egy XII. századi trubadúrdallal indul a darab, majd innen jutunk el Bachon, Sosztakovicson keresztül az előadás zenei világának gerincét adó egészen modern dubstep stílushoz – tette hozzá.

A címszerepet Lukács Ádám alakítja, aki szerint a kilátástalanság, az elszigetelődés, az igazságtalanság elleni küzdelem ma is ugyanolyan szelálmoharc, mint Cervantes korában.

Fotó: Gálos Mihály Samu

SARAH HAY

balettrúdtól a Golden Globe-ig

Exkluzív interjú

A DREZDAI SEMPEROPER AMERIKAI SZÁRMAZÁSÚ MAGÁNTÁNCOSA, SARAH HAY EGYBŐL FŐSZEREPLŐKÉNT DEBÜTÁLT A STARZ KEGYETLEN TÁNC CÍMŰ NYOLCRÉSZES TELEVÍZIÓS SOROZATÁBAN. A FRISSEN AVANZSÁLT SZÍNÉSZNŐT SZEREPLÉSÉÉRT 2016-BAN GOLDEN GLOBE-DÍJRA IS FELTERJESZTETTÉK. JELÖLÉSÉRŐL, VALAMINT A VILÁGHÍRŰVÉ VÁLT SOROZATBAN MEGFORMÁLT CLAIRE KARAKTERÉRŐL KÉRDEZTÜK SARAH HAYT, AKI A FELRÖPPENT HÍREK SZERINT RÖVIDESEN ELHAGYJA TÁRSULATÁT, HOGY KITELJESÍTSE SZÍNÉSZI AMBÍCIÓIT.

Szöveg: Böcs Annamária, McLean Aliz, Péli Nagy Kata
Fotók: HBO Europe / Starz

Táncművészet: Ön a főszereplője a *Kegyetlen tánc* (*Flesh and Bone*) című, az HBO-n vetített televíziós sorozatnak, amelyet az idén Golden Globe-ra jelöltek a minisorozatok kategóriájában. Önt külön is nominálták a legjobb színésznő elismerésre. A táncszakma is értékelte, hogy A fekete hattyú után ismét díjesélyessé vált egy film, amely a balett világában játszódik. Hogyan élte meg, hogy nem sikerült nyernie?

Sarah Hay: Csalódottságot éreztem, de úgy vélem, ilyenkor ez természetes. Önmagában azonban az, hogy kiemelkedő művészekkel együtt jelöltek egy kategóriában, s részt vehettem ezen a nagyszabású eseményen, hatalmas megtiszteltetést jelentett számomra, rengeteg nagyszerű emberrel találkoztam a díjátadó estjén.

A sorozat érzékeny témákat boncolgat a balett misztikusnak vélt világában, némely esetben egyenesen kegyetlennek tűnő szituációkat hoz létre. Népszerűsíti a műfajt, de az árnyoldal bemutatása akár árthat is. Hogyan vélekedik erről?

Nem gondolom, hogy kellemetlen hatásai lennének a szakmára. Minden, amit az alkotók a filmben bemutatnak, kissé eltúloztott és drámai, amely a műfaj sajátosságából adódik, hiszen nem egy dokumentumfilmről van szó. Úgy vélem, ebből a szempontból lényegtelen, hogy kik a főszereplők. A történet játszódhatna akár rendőrök vagy zenészek között is. Valóban gyakran a nehéz, sokszor a kegyetlen oldalát is látjuk ennek a szakmának, persze mind-

ez függ attól is, hogy az ember éppen hol és kivel dolgozik... Én személy szerint sok nehézségen vagyok már túl.

A főszereplő, Claire Robbins megszemélyesítésére több mint ezren jelentkeztek. Minek köszönhető, hogy önre esett a választás?

Az alkotóknak nem volt könnyű dolguk megtalálni azt, aki mind emocionálisan, mind magas tánctechnikai képzettség birtokában megfelelő lehet Claire karakterének megformálására. Azt gondolom, a saját életemből nyert tapasztalataim mind-mind hozzájárultak ahhoz, hogy végül engem választottak.

A magyar balettművészetre különösen jellemző a kiemelkedő karakterformálás, az oktatás a technikai képzésen túl nagy hangsúlyt fektet a színészi képességek fejlesztésére. Drezdában magyar kollégája, Simon István is ezt a hagyományt képviseli, és önnek szintén erős a színészi vénája. Mennyiben tudja ezt az adottságát kamatoztatni a balettszínpadon?

Inspiráló Istvánnal együtt dolgozni, nagy rajongója vagyok a művészetének. Minden szerepével maximálisan azonosul, szinte együtt lélegzik a karakterrel. Úgy érzem, a színpadon kiválóan életre tudjuk kelteni a történeteket. Szerintem a balettnak – mint művészi kifejezési módnak – ez az egyik legfontosabb feladata.

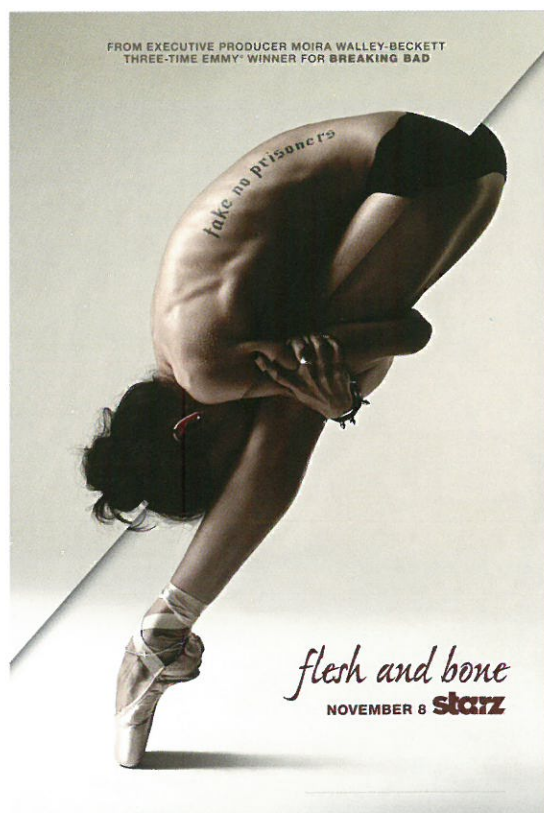

A sorozatban Ethan Stiefel koreográfiájában táncol, amely Adam Crystal impresszív zenéjére készült. Mi a véleménye erről a balettdarabról?

Nagyon sok kortárs koreográfiában táncoltam eddig, Forsythe-től kezdve Kylanon át Ekmanig. A filmben szereplő tánc vitathatatlanul amerikai jegyeket hordoz, s technikailag, színészilag egyaránt más elvárásoknak kell megfelelni, mint egy európai darabban. A mű kiválóan tükrözi a filmbeli karakterek világát, a szituációkat.

A sorozat záró epizódjában a tapasztalt balerina és a fiatal tehetség összecsapásának lehetünk szemtanúi. Mi a véleménye: miben jobb táncos az ön által megformált Claire?

Az idősebb sztártáncost alakító Irina Dvoroenko gyönyörű és nagyon technikás táncművész, testfelépítését tekintve született balerina. Claire viszont, úgy vélem, akaraterejének köszönheti, hogy végül győzedelmeskedik. Talán az alkotók célja éppen az volt, hogy ezt a fajta sikert láttassák a nézőkkel.

HÚS ÉS CSONT!

A nem túl romantikus című sorozatot 2015 őszén dobta a televíziós műsorpiacra a Starz az HBO közreműködésével. A nyolcrészes minisorozat a „kegyetlen tánc” világáról szól, amelynek nagy ívű előepizódja, A fekete hattyú számos díjat nyert 2011-ben, köztük A legjobb női főszereplő Oscarját Natalie Portmant jóvoltából. A Flesh and Bone-t két kategóriában is jelölték az idén a 73. Golden Globe-on, és bár egyikben sem győzött, a balett világa büszke volt arra, hogy ismét hatalmas publicitást kapott. Sarah Hay pedig talán az első balerina, aki színészi játékáért, a főszereplő Claire Robbins megformálásáért kapta ezt a jelentős elismerést. Az is becsülendő, hogy a készítők ezúttal nem tessék-lássék táncosokkal, hanem 22 profi baletttossal vették körül a fő karaktereket. A történet egy fiatal lányról szól, aki zűrös múltját próbálja hátrahagyni, amikor belép a New York-i társulatba. A minisorozat folytatását – a sikerek ellenére – egyelőre nem tervezik a készítők. (PNK)

A sorozat megtekinthető az HBO-n, illetve az HBO GO-n.

ÁLOMSZÉP KLASSZIKUS AZ OPERÁBAN: *Csipkerózsika*

➤ *Április 17-én mutatja be a Magyar Nemzeti Balett a romantikus repertoár egyik legkiemelkedőbb darabját, a Csipkerózsikát. A koreográfus, Sir Peter Wright az eredeti, Marius Petipa-változatot követi, a színpadképet Philip Prowse álmodta meg a darabhoz.*

Éltre kel XIV. Lajos biróságának obeliszkekkel, aranyozott berakásokkal díszített barokk gazdagsága. „A táncosok pazar kosztümjei, a káprázatos díszlet a legtapasztaltabb nézőket is lenyűgözi” – a The Guardianben ezekkel a szavakkal köszöntötte a darabot a tánckritikus, Stephanie Ferguson. Az eredeti, 1890-es, Petipa koreográfiája által ihletett első

verziót Sir Peter Wright 1984-ben állította színpadra, a Csipkerózsika pedig harminc éve a világ közönségének egyik kedvence lett.

„Tulajdonképpen minden megváltozott Petipa óta: más a technika, a dinamika, mások a sztenderdek. Mégis olyan megnyugtató látni, hogy a világ minden nagyvárosában ugyanazt jelenti a klasszikus balett. Híába változtak a gesztusok, mégis, valahol mélyen ugyanaz a stílus, a szokásrendszer, ugyanúgy mozognak a művészek a színpadon. Persze ha ugyanazt a mozgásanyagot használhánk, mint anno Petipa, az emberek nevetnének a nézőtéri sorokban. Megtartani és jelen idejűvé tenni – ez a dolgunk.”

A koreográfus évtizedek óta együtt dolgozik Denis Bonner balettmesterrel. Budapesten is ő lesz az, aki hetekig próbál a társulattal. „Denis nagyszerűen dolgozik. Mindig tudja a feladatát, mindig pontos. A Csipkerózsikában rengeteg bonyolult lépéskombináció van, és az ő feladata, hogy mindenre pontosan emlékezzen.” „Ez a darab olyan, mint egy bevásárlólista: minden rajta van, ami egy klasszikus balettben szerepelhet. Csak a prólóban annyit kell megmutatni, mint más darab két felvonásában. Az együttes biztosan meg tudja majd mutatni, mire képes” – magyarázta lapunknak Bonner.

Braun Anna

Ördöghomok A BADORA TÁRSULAT AZ ERKEL SZÍNHÁZBAN, TáncTrend '16, 2016. április 29.

Egy réges-régi rejtélyes erdélyi történet ihlette Barta Dóra legújabb koreográfiáját. Isten és Ördög, az Ember teremtése és küzdelme az egyre kavargó homokviharban. Koreográfia az elmosódó határvo-

nalakról jó és rossz között, a kettő megkülönböztet-
hetetlenségéről. Ördöghomok (Isten az embert ab-
ból a homokból teremtette, amit az Ördög hozott
fel a tenger mélyéről). Koreográfus: Barta Dóra

AZ INVERSEDANCE családi produkciójának budapesti bemutatója

Nagy sikerű vidéki előadás-sorozatát követően az Inversedance – Fodor Zoltán Társulat május 4-én, Budapesten is bemutatja Elvarázsolt kastély című családi táncjátékát. A tanító szándékú darabban a mókás karakterek vicces és látványos jeleneteken keresztül észrevétlenül komoly erkölcsi mondanivalót fogalmaznak meg kicsiknek és nagyoknak egyaránt. *Előadás: május 4., 30., Művészetek Palotája.*

AZ
**EXPERIDANCE
PRODUCTION**
BEMUTATJA

**GYÖNGYHAJÚ
LÁNY**

21 OMEGA
SLÁGER

ELŐADÁSOK
2016 | 04 | 23
2016 | 05 | 15

A MUSICALEK ALFÁJA ÉS OMEGÁJA
RENDEZŐ: POZSGAI ZSOLT - ZENEI RENDEZŐ: GÓMÖRY ZSOLT - KOREOGRÁFUS: ROMÁN SÁNDOR
JEGYEK: WWW.RAMCOLOSSEUM.HU, WWW.EXPERIDANCE.HU, WWW.JEGYHU

Jánossomorjától New Yorkig: beszélgetés Major Lászlóval

A LES BALLETS TROCKADERO DE MONTE CARLO NEW YORKBAN, A 70-ES ÉVEKBEN GYAKORLATILAG KLUBJELLEGGEL, EGY SZŰKEBB NÉZŐRÉTEG JÁTÉKOS SZÓRAKOZÁSAKÉNT INDULT, DE A 80-AS ÉVEKTŐL MÁR ELISMERT BALETT-TÁRSULATKÉNT JÁRTA A VILÁGOT, S ARATOTT ZAJOS SIKEREKET. MAJOR LÁSZLÓ, AKI 2014 ÓTA TAGJA A CSAPATNAK, A GYŐRI TÁNC- ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI SZAKKÖZÉPISKOLA NÖVENDÉKEKÉNT 14 ÉS 18 ÉVES KORA KÖZÖTT SZEREZTE MEG AZT A KLASSZIKUS BALETT-TECHNIKAI TUDÁST, AMELYRE ALAPOZVA MÁRIS JELENTÉKENY SIKEREK BIRTOKOSA LEHET.

Lőrinc Katalin írása

Különös, hogy 2004-ben, még a suliban láttam egy tánc történetórán a Ballet Tockadero-t, s akkor azt mondtam magamnak: nekem ott kellene majd táncolnom. Imádtam. A közben eltelt tíz év alatt sok minden történt.

Végül hogyan sikerült? Arra emlékszem, amikor néhány éve összefutottunk, és elújságoltad az amerikai szerződésedet.

Az Atlantic City Ballet-hoz vettem fel 2012 áprilisában, de azért, miközben hazajöttem a vízumot intézni, próbatáncoltam Innsbruckban a „Trock”-hoz is. Akkor nem sikerült, ezért elmentem az amerikai társulathoz, ami egy valódi „edzőtábornak” bizonyult számomra: egy erdőben laktunk húszan egy házban, sehol semmi a környéken, három kilométernyire voltak egymástól a házak ezen a kizárólag gazdagok lakta területen... Mivel szakmailag nem volt túl izgalmas, ezt gyakorlatilag börtönnek éltem meg. Janu-

a telefonomon, amit aznap este már nem vettem észre. Másnap reggel hallgattam le: a Tockadero sürgős válasza várt, azonnali belépéssel szükségük volt egy táncosra... Mire bementem reggel, az álláshelyre már felvettek valakit. Őrült dühös voltam: hogyan lehet az, hogy egy komoly, hivatásos társulat ilyen módon üzen? Nagyon fel voltam dűlva, hiszen évek óta vártam erre a pillanatra, s akkor tessék: ezen a véletlenül múlt. Eldöntöttem, hogy ennyi, ezt itt befejeztem. Már elmentem, amikor felhívtak, hogy fel vagyok véve, mivel ráadásul sérülés is történt.

Hogy lehet az, hogy sérülés esetén máris kelhet egy új táncos?

A tizenhat főből, amennyi a társulati létszám, szinte mindig mindenki benne van az előadásokban, és szinte mindenki minden szerepet tud: egymás helyett be tudunk ugrani pár perc alatt. Azért ez így elég szoros, de nem lehet nagyobb társulatot fenntartani,

Fotó: Váradi Levente

árban kaptam egy hónap szabadságot, ezalatt bevettem magam New Yorkba, és minden lehetséges próbatáncra elmentem. Ekkor vettem fel a North Carolina Ballet-hoz, amelyet azóta már Charlotte Ballet-nak hívnak: 2013 szeptemberétől 2014 áprilisáig írtam alá oda szerződést.

Aztán megint csak ott álltam állás nélkül. Ismét „beköltöztem” New Yorkba: barátoknál, kanapékon aludtam öt hónapon át. Eljártam gyakorolni ahová csak lehetett, többnyire úgy, hogy írtam társulatoknak, hadd járhassak a tréningjeikre. Közben néhány rövid projektre szerződtem is itt-ott, egy kis instant pénzkeresésre. Volt persze ezek között nagyon érdekes, például a Graham Company egyik táncosának a darabjában is dolgoztam. Mivel a Tockadero is épp New Yorkban volt, elmentem hozzájuk is gyakorolni, és mivel már megfordultam náluk, ismerősként fogadtak. Egyik nap, a gyakorlat után nagyon siettem haza, mert épp bébiszitterkedéssel „fiztettem” a lakhatásomat, úgyhogy egy hangüzenetet hagytak

mert az túl költséges lenne: az utazások és a jelmezek mind rengeteg pénzbe kerülnek. Szombaton felvettek, hétfőn munkába álltam, pénteken pedig már utaztunk Hollandiába a turnéra.

Mintha csak tudtad volna, hogy mi vár rád: jó tíz éve a Győri Tánc- és Képzőművészeti Iskolában megtanultál spiccelni, egyedüli fiúként.

A mesterem, Ócsag Anna mondta még 10. osztályban: megkaphatom Seregi Sylviájának Ámor szerepét a koncertemen, de ahhoz el kell kezdeni megtanulni spiccelni. Úgyhogy már 16 évesen spicceltem, amit nagyon élveztem. De az iskola ilyen volt: a tanárim kitalálták, helyettem is tervezték a jövőmet akkor, amikor még nagyon nem lehetett tudni, hogy én magam merre mennék.

Mintha te magad bizonytalan lettél volna: 2007-ben, a végzős évben felvételiztél a franciaországi Mulhouse-ba, fel is vettek, de aztán nem mentél el. Nekem akkor azt mondtad,

azért, mert nem beszéled a nyelvet, aztán most tessék, itt vagy, semmi gond ebből.

Igen, édesanyám is mondja néha: lehet, hogy akkor rögtön ki kellett volna mennem, nem pedig itthon maradni még hosszú éveket, de erre én azt mondom: nem lehet tudni, hogy mi történt volna. Akkor az volt a legnyomósabb okom, hogy volt egy kapcsolat, ami miatt nem akartam messzire menni. De nagyon elképzelhető, hogy 18 évesen még sokkolt volna az a rengeteg új, amely ilyenkor az embert éri, ráadásul a Frenák Palinál eltöltött néhány év életem egyik legjobb korszaka volt. De nála sem maradtam volna tovább, mert egy adott ponton azt éreztem, hogy amit ott megtanulhattam, elérhettem, azt elértem azalatt a négy év alatt. Lehet, hogy a táncos pálya rövidege adja, az, hogy az ember fél az öregedéstől, de amíg lehet, mindent ki kell próbálni, nem lehet a kényelemre berendezkedni. Mindig ott van bennem, hogy ha

Nézem az extra sminkjeiteket. Gondolom, ezeket egy szakember rakja fel nektek.

Nem, mindnyájan magunk sminkelünk és vesszük meg az ehhez szükséges eszközöket, de persze azért bele kellett tanulni. Nekem pár napom volt rá, olyan gyorsan kellett beállnom, de az egyik kolléga segített: megfestette az arcom egyik oldalát, majd hagyta, hogy én próbálkozzam a másikkal. A sminkbe nem szólnak bele, és ezért nem is egészen egyforma senkinek. Van, aki parókat is vesz, én azt viszont nagyon nem szeretem.

A Trockadero repertoárját a gegek, poénok teszik egyedivé. Mennyire alakulnak, formálódnak ezek a próbák közben történő véletlen, vagy váratlan, új poénok által?

Sok minden a próbákon dől el. Van a daraboknak egy alappoénkészlete, és ahhoz jönnek a próbatermi „baromkodásaink”. Van egy koreog-

Fotó: Váradj Levente

Fotó: Váradj Levente

engedek a csábításnak és megülök valahol a kényelemben, akkor lemaradok valamiről.

Akkor lehet, hogy itt sem maradsz sokáig?

Egyelőre nagyon szeretem, és egy darabig biztosan maradok, de nem tudnám húsz éven keresztül folytatni, mint ahogy néhányan a társulatból. Iszonyú energiafogyasztó életmód ez: folyton úton vagy, megérkezel valahova, még ki se pakolod a bőröndöt, csak kiveszed a sminket, lemegy az előadás, rakod vissza, és már mész is tovább... De talán épp ezért nagyon működik az, hogy segítjük egymást, úgy vagyunk egymással, mint családtagok: odafigyelünk, ha valakinek problémája van, hiszen mind ugyanolyan életet élünk, ugyanazok a gondjaink, örömeink.

Otthon, New Yorkban van saját színházatok?

Semmi nincs, a próbatermeket is béreljük.

rásunk, aki a régi koreográfiákat kezeli, tisztán tartja, de ezen belül is alakulnak a lépések a próbákon, és elég sok lehetőség nyílik egyéni megoldásokra. A régi művek persze nem egy az egyben mennek: A hatyúk tava például fél órában megtörténik.

Kiket vársz a Müpába az ismerősök közül, hogy téged, a hazalátogató magyart megnézzen?

A szakmából nem tudom, ki jön. Az biztos, hogy a szűkebb családi köröm ott lesz meg talán néhány barát. Örülök, ha látnak azok, akik korábban ismertek, hogy miként alakultam.

Ami pedig a sikert illeti, abban csak mintegy negyvenszázaléknyi szerepe van a tehetségnek. A többi a kapcsolatokon múlik, és azon, hogy mennyi áldozatot vagy hajlandó meghozni érte. Rengeteget áldozat kellett ahhoz, hogy odajussak, ahol most vagyok, és ezen a ponton már el tudom határozni, hogy ezentúl, ha lehet, csak olyasmit fogok csinálni, amit szeretek.

Szoknyaszerepek: férfiak spiccen

A TROCKADERO BALLET 2010-ES VENDÉGJÁTÉKÁN A NÉZŐK A FÜGGÖNY LEGÖRDÜLTE UTÁN SEM INDULTAK EL A RUHATÁRBA, NEM TÜLEKEDTEK KIFELE, AMINT AZ SOKSZOR MEGESIK, HANEM BOLDOG ARCCAL TAPSOLTAK A TÁRSULATNAK. A LEHÍRESEBB EN TRAVESTI FÉRFI-CSAPAT AZ IDEI BUDAPEST TÁNCFESZTIVÁLON IS FELLÉPETT FEBRUÁR 24–25-ÉN, ÉS A NÉZŐI ELÉGEDETLENSÉGNEK CSAK KÉT OKA VOLT: MINDÖSSZE KÉT ELŐADÁST TARTOTTAK, ÉS AZOKRA IS NEHÉZ VOLT BEJUTNI. FÉRFI TÁNCOSOK SZOKNYÁBAN ÉS SPICCEN – NEM SZOKVÁNYOS FORMÁCIÓ, AMI EGY KIS TÁNC-TÖRTÉNETI KALANDOZÁSRA HÍV, VAJON ŐK-E AZ ELSŐK, AKIK AZ ELLENKEZŐ NEM RUHÁIBAN TÁNCOLNAK.

Szöveg: Gara Márk

A női szerepben tündöklők közül a táncban talán Jean-Baptiste Lully volt a leghíresebb, bár őt ma már inkább zeneszerzőként ismerjük. Pedig nemcsak XIV. Lajos megbecsült komponistája, hanem kedvelt „női” táncpartnere is volt, ha a helyzet úgy kívánta, hiszen apró termetű és fürge volt egyszerre. Egészen 1681-ig kellett várni, hogy felléphessen az első táncosnő Párizsban, azóta az en travesti tánc jóval ritkábban fordul elő a táncszínpadon.

Viszonylag gyakran formálnak meg férfiak olyan erős karaktereket, amelyek vagy nemtelenek, vagy valamilyen testi, esetleg lélekbeli torzulás jellemző rájuk. Közéjük sorolható Madge, A szilfid című romantikus balett boszorkánya, akinek gonoszsága és természetfeletti hatalma a legjellemzőbb vonása, ezért formálják meg gyakran férfiak – amint a nemrég felújított budapesti előadásban is láthattuk. Ezt a „tündérvonalat” folytatja Carabosse, a púpos banya (javasasszony) a Csipkerózsikából. Már az 1890-es bemutatón is férfi, a kiváló táncos és későbbi balettpedagógus, Enrico Cecchetti formálta meg a patkányok által körülvevett gonosz asszonyt. Hogy a klasszika korszakánál maradjunk, Gigogne asszonyosság, vagy másik nevén Ginger mama alakítója is gyakran férfi A diótörő című balettben.

Ettől eltérő eset, ha a karakter komikus vonásait próbálja meg kidomborítani a koreográfus azzal, hogy nő helyett férfira osztja a szerepet. A rosszul őrzött lány Simone mamája jól ismert, kedves karakter. A balett ősbemutatója 1789-ben volt, s azóta leginkább férfiak alakítják Simone-t, amint ezt Frederick Ashton változatában is tapasztalhattuk. Ashton Hamupipőke című balettjében a két mostohatestvér szerepét is férfiakkal oldotta meg. Az egyik undok féltestvért magára, a másikat Robert Helpmannra bízva fergeteges magánszámokat produkáltak, és a két kevésbé rokonszenves lányt rögtön főszereplővé tették.

Úgy tűnik, hogy a Hamupipőke valamiért kiemelkedő szerepet tölt be az átöltözések terén, ugyanis Nurejev változatában az anyát táncolja férfi. A nemcsere az anya erőszakos karaktere indokolhatja. Egy másik verzióban, amelyet Vlagyimir Malahov készített, ismét a két mostohalányt alakítják férfiak, jelesen éppen a koreográfus az egyik. Az joggal feltételezhető, hogy mindennek hátterében nemcsak a játékoság és a vonások karikírozása fedezhető fel, hanem az, hogy az alkotó is szívesen ölt női ruhát. Mindezt azért gondolom, mert Malahov egy gálán még Sylvie Guillemet is megidézte a Grand pas classique női variációjában.

Forgách József a Sylvia című darabban

Fotó: Opera Fotó Archívum

Balogh Béla a Rosszul őrzött lányban (1999)

Fotó: Opera Fotó Archívum

Bajári Levente a Rosszul őrzött lányban (2012)

Fotó: Opera Fotó Archívum

A Les Ballets Trockadero de Monte Carlo

A videomegosztó oldalakon megnézhetjük, amint a Párizsi Opera és más jeles együttesek vezető férfi táncosai (többek között Manuel Legris, José Martinez, a Bubenicek testvérek) Japánban rendezett gálákon sorra táncolnak női variációkat úgy, hogy közben a női étoile-ok nadrágszerepben jelennek meg mellettük. Legutóbb Ivan Vasziljevett lehetett látni a Don Quijote I. felvonásbeli Kitri-variációjában.

Evokatív átöltözésnek tekinthető az, amikor Alekszej Ratmanszkij a Ragyogó patak című balettjében – kettős csavarral egyébként – a színtársulat egyik tagjára rója egy szilfidszerű lény megjelenítését, aki ezzel még a romantikus tánchagyományt is megidézi.

Az 1974-ben megalakult amerikai társulat, a Les Ballets Trockadero de Monte Carlo férfi tagjai briliáns technikai tudással interpretálják a legnehezebb női szólókat és duettek variációit. Hatalmas sikereket aratva mutatják meg a klasszikus balett gyenge pontjait, a műfaj mögöttes abszurditásait úgy, hogy egy jöttányit sem engednek a precizitásból.

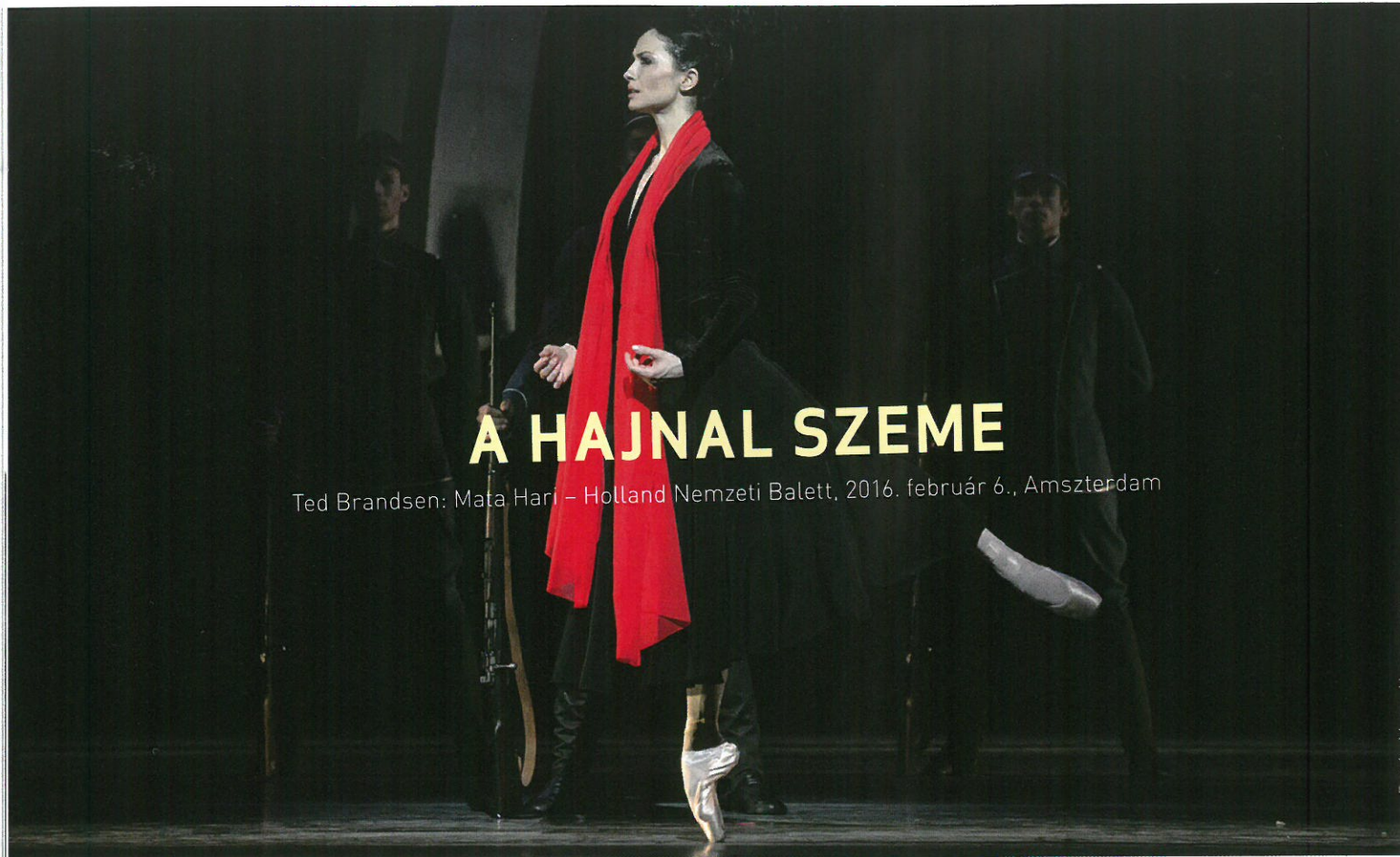
Amerikai mintát követve alakult meg 1992-ben a frissen felbomlott Szovjetunió romjain a szentpétervári Valerij Mihajlovszkij Férfi Balett, amely hasonló célokat fogalmazott meg, mint tengerentúli társa, azonban egyre több orosz kortárs koreográfiát is színre vittek. A DVD-n elérhető műsorukban szereplő Tangó oroszok számára című koreográfia meglehetősen ízléstelennek tűnik, és az interneten található előadásfotók sem ösztönöztek további kutakodásra. Valójában úgy tűnik, hogy az együttes jelenleg nem működik, ugyanis több internetes oldalon lehetett olvasni olyan írásokat, amelyek arra utaltak, hogy a társulat tagjait vélt vagy valós homoszexualitásuk miatt érték inzultusok.

Végezetül ejtsünk néhány szót arról, amikor a nők öltöznek férfinak a színpadon, hiszen ez is előfordult a színpadi táncok történetében. A teljesség igénye nélkül megemlíthető Eugénie Fiocre, aki 1870-ben táncolta a Coppélia Ferencét vagy Pally Anna, aki

A fából faragott királyfi első királyfija volt 1917-ben. Ezeknek a színpadi nemcseréknek leginkább praktikus oka volt, hiszen amíg a színpadi férfitánc nem vált újra elfogadottá a 20. század elején, addig alig akadt valamire való férfi szólista.

A teljes nevén Les Ballets Trockadero de Monte Carlo (rövidebben a Trocks) 1974-ben alakult meg New Yorkban, hogy a klasszikus-romantikus balettrepertoárból en travesti paródiákat adjanak elő, és ezzel szórakoztassák a közönségüket. Fennállásuk óta bebizonyították, hogy a spicctechnika alkalmazásán túl a humorban nem ismernek tréfát. Céljaik megalakulásuk óta változatlanok, csak a táncosok változtak az elmúlt 40 év alatt. Minden művészüknél két művészneve van, egy férfi, illetve egy női. Mindkét elnevezésnek van valamilyen vicces balettutalása. A nevek nem öröklődnek, az új tagok új neveket kapnak belépésük után. Paul Ghiselin, a társulat egyik legidősebb tagja táncosnőként Ida Nevasayneva, ami Sohanemondjemet Idának fordítható, míg férfiként Velour Pilleaux, azaz Bársony Párna.

A HAJNAL SZEME

Ted Brandsen: Mata Hari – Holland Nemzeti Balett, 2016. február 6., Amszterdam

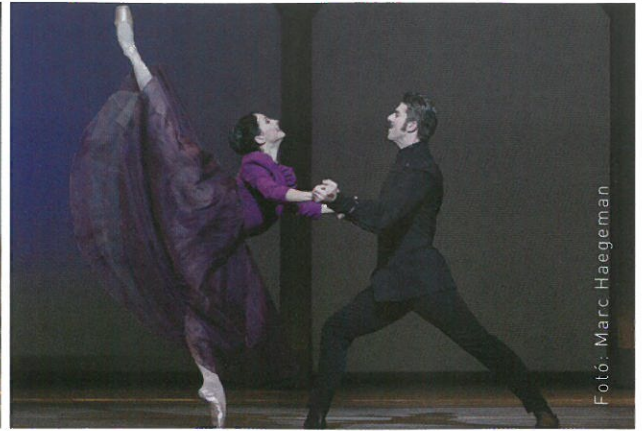
HÁROMÉVNYI ELŐKÉSZÍTÉS UTÁN MUTATTA BE FEBRUÁRBAN A HOLLAND NEMZETI BALETT A MATA HARI ÉLETÉRŐL KÉSZÜLT BALETET, AMELYNEK FŐSZEREPÉBEN AZ ITTHON IS JÓL ISMERT ANNA TSYGANKOVA LÉPETT SZÍNPADRA. MAGA A TÁNC RENDKÍVÜL IGÉNYES ÉS KORREKT, IGAZI PROFI MUNKA, NEM LÉP AZONBAN TÚL A 20. SZÁZAD VÉGI NEOKLASSZIKUS STÍLUS KERETEIN. ETTŐL FÜGGETLENÜL A MATA HARI NAGY SIKER, AMELYNEK A ZÁLOGA EGYÉRTELMEŰEN ANNA TSYGANKOVA, AKI MINDEN KÉTSÉGET KIZÁRÓAN IGAZI VILÁGSZTÁR LETT.

Szöveg: Gara Márk

Mata Hari – amely maláj nyelven a hajnal szemének fordítható, s a Napot jelöli – a 20. század jól ismert, legendával körülvett alakjainak egyike. Élete regénybe kívánczolt, sőt később filmvásznonra is. Asta Nielsen, Marlene Dietrich éppúgy megszemélyesítette őt, mint Greta Garbo vagy Jeanne Moreau.

A későbbi Mata Hari 1876-ban Margaretha Geertruida Zelle néven látta meg a napvilágot. Édesanyja és rajongott apja korán meghalt, így a kis Margaretha a rokonaihoz került, amely egyet jelentett a szeretlenséggel. Nem csoda, hogy meglehetősen fiatalon feleségül ment az első hozzá kedves férfihoz, Campbell McLeodhoz. Ez a lépés azonban rossz döntésnek bizonyult, hiszen a húsz évvel idősebb katonatiszt ivott, szeretőt tartott és verte a feleségét. Jáván, a férj kiküldetésének helyén született két gyermekük (egy fiú, majd egy kislány), akiket Szumátra szigetén saját bennszülött cselédek mérgezték meg, hogy bosszút álljanak gazdájukon, de csak a kislány életét tudták megmenteni. A történetek után a házasságot a feleség kérésére felbontották, és Margaretha Párizsban próbált szerencsét, immár támasz és egy fillér nélkül állva a világban.

Mata Hari alakja 1905-ben született meg a párizsi Guimet Múzeumban, ahol Margarethe titokzatos jávai táncosnőként mutatkozott be a közönség előtt. A századforduló erotikára hajlamos és az orientalizmust kedvelő társadalma el volt ragadtatva tőle. Egy Sivaszobor előtt állt pazarul felékszerezve, lenge ruhában, amelyet lassan le is dobott magáról, így a siker nem maradt el. Természetesen nem volt ez „tökéletes” sztriptíz, mivel alakját mindvégig testszínű anyag fedte. Az akkoriban magasnak számító táncosnő (kb. 178 cm volt) bejárta Európát, és felkeltette az érdeklődést maga iránt. Előadóművész és luxusprostituált lett belőle, többek között német, francia és orosz szeretőket tartott. Ez önmagában nem okozott volna gondot, de az első világháború kitörése megbolygatta az addig kiszámítható életét. Gyanússá volt, hogy Mata Hari miért barátkozik oly sok magas rangú külföldi katonával és miért utazgat gyakran az egymással hadban álló országok között. Állítólag előbb a francia, majd a német hírszerzés is beszervezte. Hogy pénzt is kapott, vagy csak ígértek neki, nem bizonyítható, mindenesetre a francia katonai törvényszék 1917 nyarán elítélte, és októberben kivégezték. A ma uralkodó nézet szerint szigorú büntetésének oka a példastatuálás volt, mivel az éppen kedvezőtlenül

Fotó: Marc Haegeman

álló francia hadvezetés el szeretne volna terelni a figyelmet az aktuális hadi helyzetről.

A balettből mindez kiderül, sőt még egy kisebb tánc történeti tabló is kapunk a második felvonásban, amelyben a korszak jelentős táncalakjait, Isadora Duncant, illetve az Orosz Balett kiválóságait láthatjuk. Ez az egyetlen divertissementszerű epizód. A koreográfus, Ted Brandsen, aki már évek óta vezeti a Holland Nemzeti Balettet, kronológiailag megy végig Mata Hari életén, ami a gyakorlatban egy pergő képekből összeállított táncművet eredményez. Egyik helyszínt sem „magyarazza túl”, minden a helyén van. Mindössze azzal kellett viaskodnia az alkotónak – különösen a dramaturgnak –, amit Balanchine úgy fogalmazott meg, hogy a „balettből nincsenek anyósok”, azaz időnként nem lehet tudni, ki kicsoda és mit akar. Erre szolgál a műsorfüzet, amelynek tanulmányozása igen indokolt az ilyen szövevényes cselekmény esetén.

Maga a tánc rendkívül igényes és korrekt, igazi profi munka, nem lép azonban túl a 20. század végi neoklasszikus stílus keretein. Csak időnként találunk benne érdekesebb emeléseket vagy jávai, keleties tánc elemeket, amint azt a történet éppen megkívánja. Ted Brandsen Christopher Wheeldon, Alekszander Ratmanszkij vagy Wayne McGregor lépésújításaihoz nem ér föl, pedig már évek óta koreografál, világszerte jegyzett alkotó. Ettől függetlenül a Mata Hari nagy siker, és ennek a záloga egyértelműen Anna Tsygankova, aki jóformán az egész balett alatt a színpadon van és végkimerülésig táncol. Technikája pazar és színpadi jelenléte is sokat fejlődött azóta, hogy elhagyta Budapestet. Számomra furcsa,

hogy egy kémnőt, aki erotikus táncával csábít, miért nem hagytak érzékibbre, de meglehet, hogy a hollandoknak ez is elég. Minden kétséget kizáróan Tsygankova igazi világsztár lett, és ez a szerep mérföldkő lesz pályáján. Hozzá viszonyítva a körülötte lebzselő férfiak szerepe (Casey Herd mint McLeod, Jozsef Varga mint Kiepert tábornok vagy Artur Seszterikov mint Vagyim Maszlov) jóval kisebb jelentőségű, de korántsem elhanyagolható. Leginkább a főszereplővel táncolt kettősök és nagyon rövid szólisták alapján tudunk valamiféle impressziót kapni róluk, és ez a kép mindhárom esetben pozitív. Amint a többi szereplő esetén is: jó a tánckar, valamint tudásuk javát adják a kisebb szólisták.

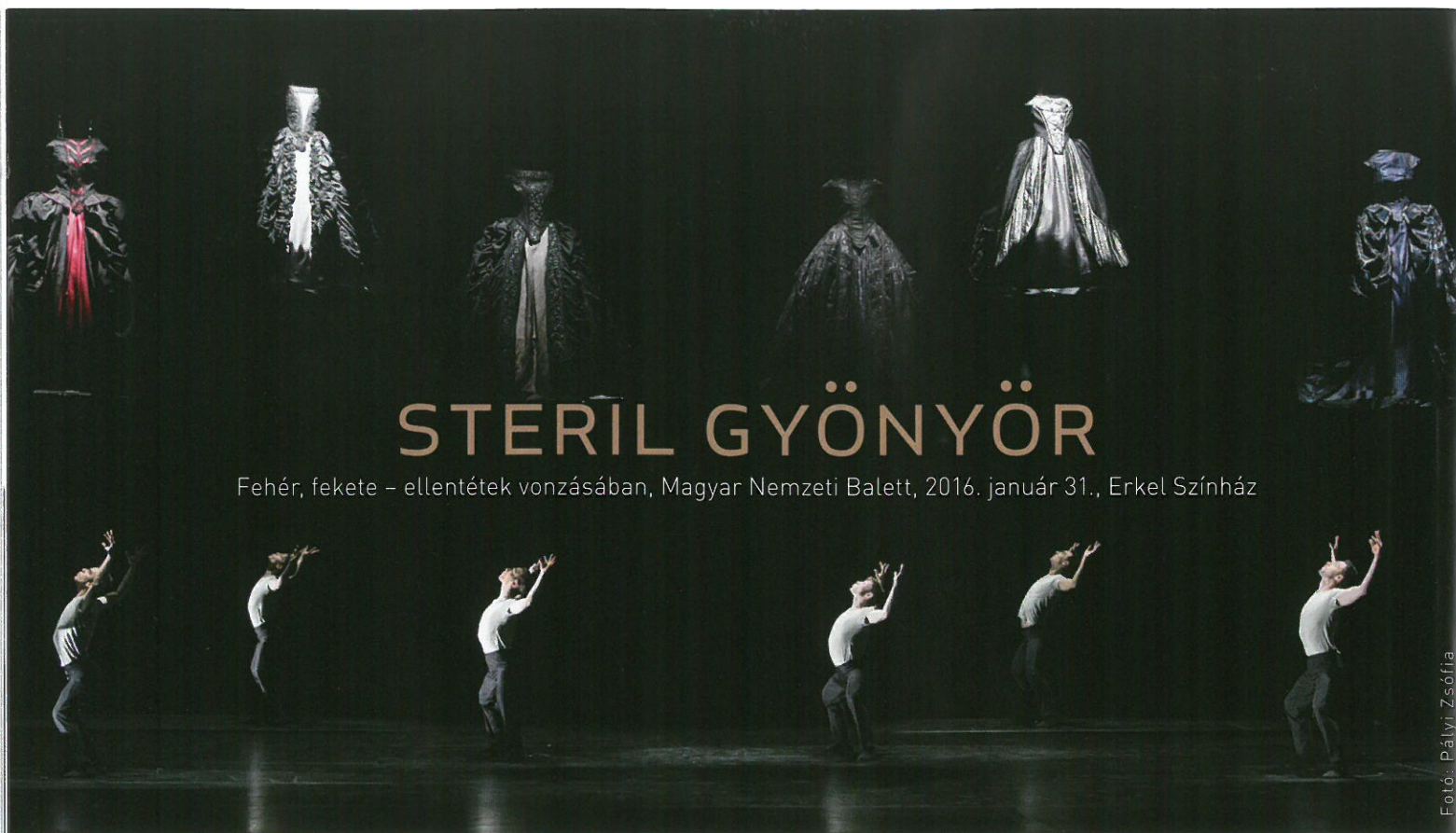
A balett díszlete egy óriási, pályaudvar üvegcsarnokára emlékeztető íves szerkezet, amely a színpad tetejéig ér. Idetolják be az aktuális helyszínhez kapcsolódó mobil elemeket, mindig elég teret hagyva a táncnak. A jelmezek a díszletekkel összhangban állnak, általában egy képben egy szín dominál. A kreációk nem túldíszítettek, előnyösek a táncosok számára. Ha összességében nézzük a szcenikai megoldásokat, akkor nagyfokú letisztultságot tapasztalunk, ami általában jellemző a holland alkotókra.

Hogy Mata Hari kém volt-e valójában, vagy csak egy kalandornő, esetleg csupán egy korát megelőző, önmagát megvalósító asszony, már sohasem derül ki. Annyi azonban biztos, hogy legendáját egy ideig fenntartja a róla készült balett, amely egy csapásra holland nemzeti alkotás lett. S nem csupán maga az alkotás ünneplendő, hanem az a marketingtevékenység is, amely az ősbemutatót és az előadás létrejöttét támogatta, illetve rögzítette.

Mata Hari szerepében Anna Tsygankova

Fotó: Marc Haegeman

STERIL GYÖNYÖR

Fehér, fekete – ellentétek vonzásában, Magyar Nemzeti Balett, 2016. január 31., Erkel Színház

A MAGYAR NEMZETI BALETT EZÚTTAL JIŘÍ KYLIÁN, A VILÁGHÍRŰ CSEH KOREOGRÁFUS KÉT DARABJÁT, A HUSZONHÁROM PERCES SARABANDE-OT ÉS A TIZENÖT PERCES FALLING ANGELST MUTATTA BE, A DÁN HARALD LANDER MÁR REPERTOÁRON LÉVŐ ETŰDÖK CÍMŰ KOREOGRÁFIÁJÁVAL KOMPONÁLVA EGY ESTÉBE. SOLYMOSI TAMÁS BALETTIGAZGATÓ ÚJABB LÉPÉST TETT ABBA AZ IRÁNYBA, HOGY AZ EGYÜTTEST BEVONJA A NEMZETKÖZI KÖRFORGÁSBA, HISZEN EZEKET A DARABOKAT VILÁGSZERTE MINDENHOL JÁTSSZÁK. MÉGIS HIÁBA A MAGAS SZÍNVONAL, MÉGSEM CSILLAN MEG AZ A PLUSZ, AMITŐL ENNEK AZ ESTÉNEK SZÉT KÉNE REPESSZTENIE A FALAKAT.

Szöveg: Varga Kinga

Az est a Fehér; fekete – ellentétek vonzásában fantázianevet kapta. A névválasztás oka az, hogy a Sarabande és a Falling Angels Kylián ún. fekete-fehér korszakának része, ezt tágtják ki az est harmadik egyfelvonásosára, az Etűdökre is. Nem mellékesen Kylián nem ismeretlen a hazai nézők előtt, fekete-fehér korszakának hat darabja közül kettőt, a Six Dancest és a Petite Morte-ot az együttes a korábbi évadokban mutatta be, és azóta repertoáron is tartja.

Kylián fekete-fehér darabjai időben szétszórtnak, 1986 és 1991 között születtek társulata, a Holland Nemzeti Balett számára, és csak később lett nyilvánvaló az összetartozásuk. A koreográfiák történetének fontos állomása, hogy Kylián fekete-fehér balettjeit a kétezres évek közepén egy üres stúdióban a Holland Nemzeti Balett táncosaival rögzítette, amelyet DVD-n adott ki. Vagyis, irodalmi párhuzammal élve, gyűjteményes kötetbe rendezte őket, ahol tetszőleges sorrendben játszhatók, olvashatók. Színvilágát illetően mindegyik mű a feketével és a fehérrel játszik, átmenet-

ként emeli be a szürkét. A Sarabande és a Falling Angels fekete és a már itthon repertoáron lévő Six Dances és Petite Morte fehér színei között a ciklus további két darabja, a No More Play és a Sweet Dreams képviseli az átmenetet.

Míg a Sarabande a férfi, addig a Falling Angels a női princípium sajátosságait sűrítő táncmű. A férfiak saját ütemes lihegését, lélegzését, kiabálását Bach D-moll partita hegedűre című művének Sarabande-tétele váltja, amely szép lassan ütemeire esik szét és eltorzul. A női koreográfia ütemes dobalapjának törzsi rituálék adják a motivációját. Kylián egyébként azért, hogy alkotói szándékai világosak legyenek, minden egyes koreográfiáját írásban értelmezi, ugyanakkor hangsúlyozza azt, hogy a művek befogadásának lehetősége végtelen.

A két koreográfia néhány nappal a bemutató után az Erkel Színház hatalmas terében érezhetően erőteljes hatást vált ki. A közönség jól reagál, kitarthatja a csendeket. A zenével együtt lélegző

Sarabande hat férfi, illetve az ütemes dobütésre lüktető Falling Angels nyolc női táncosát szigorú, különös fegyelmet, erőnlélet igénylő koreográfiák tartják egyben, amelyek étellel, szenvedéllyel, vadsággal és szertelenséggel teljeseek. Zárt rendszereket látunk. Mindkét koreográfiában a táncosok együttmozgása jellemző, az együttmozgó egységekből egy vagy két táncos szabadul ki, és úgy tart ellen a többiek mozgásának.

A Sarabande nyitóképe hatásos. A ciklus előző két, Magyarországon látható művéből is ismert sötét rokokó ruhák a színpad felett lógnak, alattuk a fehér pólós, fekete nadrágos férfi táncosok hátton fekvé zihálnak, kínlódnak, kiabálnak, az előre sugalmazott értelmezés szerint férfiletük terhét nyögik. A tánc nem naturalista, hanem elemelt, vad, a szigorú egységek tartják össze. A táncosok felhangosított üvöltése, nevetése hátborzongató. A darab feszült léghőzt eredményez, ahol a néző a lélegzetét is visszafojtja. Az eltorzított emberi hangok és a szaggatott, saját ruhájukat tépő, alsónadrágig vetkőző férfiak szenvedéssztációkon mennek keresztül, állattá aljasodnak. A mindkét koreográfiában bejátszott Bach muzsikája ennek kontrasztjaként a létezésük magaslatait hivatott kiemelni. A zenei változások miatt a koreográfia is szaggatottnak, ziláltnak tűnik, főleg a Falling Angelsszel összevetve. Ott egyéb kellék nincs, mint a táncosok fekete tornadressze, csak a fényvel létrehozott egyéni négyzet táncterük, amely hol eltűnik, hol pedig újra ott terem. Ütemes, nem szűnő törzsi dob adja a szertartás-szerű negyedóra alapját (zeneszerző: Steve Reich), tónusa a zenei szerkezet állandósága miatt tűnhet derűsebbnek a Sarabande-nál. Ebből bontakoznak ki a variációk, a fokozások, amelyek a végletekig viszik el a feszültséget. A nyolc táncos egységes mozdulatai, és a közülük kiváló egy-két-három fős szőlők, az alcsoportok párbeszéde és variációi mégis a rendkívüli mozgalmasság és virtuozitás benyomását keltik.

Mindkét koreográfia bravúrja az, hogy a hat, illetve nyolc azonos nemű táncos ténylegesen képes a férfi és a női nem egészének

értelmezését adni úgy, hogy az egyes táncosok mozgásvilága segítségével az általánosan átüt az individuum, az ember, aki nevet és sír, kiabál, és akinek testrésze, arca van. Ezt az érzésvilágot a Magyar Nemzeti Balett művészei az elemzett estén magas művészi színvonalon tudták interpretálni, amely egyaránt jelent kiváló technikát és alkotói intuíciót. Mindkét darab kiváló erőnlélet, folyamatos koncentrációt követel a táncosoktól, hiszen a férfiak saját hangjukat is hallatják. Jól abszolválják a feladatot, de a könnyedség látszatának ellenére el is fáradnak. Mégis, teljesítményük csupán steril gyönyör. Ennek oka az lehet, hogy az elmúlt évadokban cserélődtek a szólisták, és az Erkel színpadán a közönség számára csak elvétve lehetett ismerős táncosokat látni. A nemzetközi szféra körforgásából ideig-óráig szerződötetett balettművészek arcát nincs hová kötni, a közönség nem tud személyiségeket tárítani a táncosokhoz. És hiába a magas színvonal, a megkövetelt együttmozgás, ha nem csillan meg az a plusz, amitől ennek az estének szét kéne repeszteni a falakat. Még ha az összhatást tekintve felszabadítanak is a látottak, és az elégedettség érzését teremtik meg a nézőben és az alkotókban egyaránt.

Mindemellett Solymosi Tamás balettigazgató újabb lépést tett annak érdekében, hogy az együtttest bevonja a nemzetközi körforgásba. Ezeket a darabokat világszerte mindenhol játsszák. Kylián honlapjáról kiderül, hogy a 2015/2016-os évadban márciusig huszonkét premiert számlál Észak-Amerika, Kelet- és Nyugat-Európa országaiban, valamint Japánban is. Ezek a premierok gyakran a fekete-fehér korszak hat darabjának valamelyikét, vagy azok néhány darabjának kombinációját jelentik. A darabok országhatárok közötti áramlása és a táncosok nemzetközisége miatt az Erkelben ezen az estén nem létező helyre kalauzolták a nézőket. A globálist állították szembe a lokálissal. Az, hogy az együttes láthatóvá tette a magyarországi közönség számára Kylián világát, értéktelt magatartás. A globalizáció is divatos. A helyi értékek figyelembevétele nélkül, annak lassú kilúgozásával viszont egyenes út a kiüresedéshez.

Fotó: Csibi Szilvia

Fotó: Pályi Zsófia

EGY ANYA ÁRNYÉKÁBAN

Bozsi Yvette: A hattyúk tava – Pécsi Balett, 2016. február 29., Müpa Fesztiválszínház,
A darab fővárosi premijere a Nemzeti Táncszínház által szervezett Budapest Táncfesztiválon volt.

A MODERN SZÍNPADKÉP, A KIRÁLYNÉ NAPERNYŐJE, TOLÓSZÉKE, A MILLIOMOS ARANYIFJÚT IDÉZŐ KOKAINISTA HERCEG ÉS BULIZÓ TÁRSASÁGA, VALAMINT A SZÜLETÉSNAPIJÁRA UTALÓ CIRILL BETŰS HAPPY BIRTHDAY FELIRAT SZARKASZTIKUS AKTUALIZÁLÁST ÍGÉR. A KÜLSŐSÉGEK JELENTŐSÉGE KÉSŐBB CSÖKKEN, ÉS SOKKAL INKÁBB A SZINTE TORLÓDÓ ASSZOCIÁCIÓK HATÁROZZÁK MEG BOZSIK YVETTE LEGÚJABB DARABJÁT, A HATTYÚK TAVÁT. EZZEL PÁRHUZAMOSAN LASSAN KIBONTAKOZIK EGY ÚJABB JELENTÉSRÉTEG: EGY KEMÉNY ÉS KRITIKUS VÉLEMÉNY A FÉRFI NŐ(K)HÖZ FÚZÓDÓ VISZONYÁRÓL.

Szöveg: Pónyai Györgyi | Fotó: Körtvélyesi László

Bozsi Yvette változata és a darab klasszikus verziója között vannak azonosságok: egyrészt csak Csajkovszkij-zenét használ, valamint a szereplők többsége beazonosítható. Másrészt bizonyos dolgokat bátran cserélget: így a zenei részek cselekményhez viszonyított sorrendjét vagy a helyszíneket. Lépésanyaga muzikális, még klasszikus, vagy ilyen jellegű elemeket is tartalmaz, amelyeket kreatívan kever saját, egyéni mozgásnyelvével. Harmadrészt, kiállításban, koreográfiái anyagban, illetve leginkább a figurák egymás közti viszonyában a darab már nagyon idegen egy klasszikus balettelőadástól – ami zavaró (és fárasztó is) lehet. A kialakuló többes jelentésrétegek állandóan szellemi „átállásra” készítetnek: van az ismert „eredeti”, van, amit most látunk és van, amit e kettő viszonya aktuálisan jelent. Mindez a darab folyamán végig élénk figyelmet és aktív befogadói hozzáállást követel a nézőtől.

Bár a jelen feldolgozásnak első ránézésre nem sok köze van a klasszikus változathoz, egyértelmű, hogy a koreográfus mélységében, a mögöttes tartalmakat is számon tartva pontosan ismeri azt. Fo-

lyamatosan együtt dolgozik az eredeti történettel, hol együtt haladva, hol pedig homlokegyenest szembefordulva azzal. Bozsi Yvette lehántja a balett több mint száz éve rárakódott konvencionális külsőségeit a szüzséről, elhagyja a mesei jelleget, kosztümöket és díszletet, és csak magára a történetre koncentrál. Mintegy „kicsomagolja” előttünk azt, és kiderül, hogy amit most furcsálunk, talán nem is annyira új, mint amilyennek látszik. A „mese” szorosan véve ugyanis egy férfivá váló fiú és egy kettős, „fehérfekete” enű (idealizált és egyben csábítóan érzeki) lány viszonyáról szól, amelyet megterhel a fiún uralkodó anya (még nőket is ő hozat neki!) és egy a lányt mindenáron távol tartani akaró gonosz „varázsló” figurája – utóbbinak ráadásul szoros köze van a lány „fekete” énjéhez.

Mivel nem választott modern zenét, a koreográfus bizonyára szoros kapcsolatot találhatott a darabról alkotott egyéni felfogása és Csajkovszkij muzsikája között. Ez a zene nagyon kifejező, szinte beszédes: ki tudja, hogy milyen titkokat csomagolt ezekbe az ele-

gáns és gyönyörű dallamokba, miről is „mesélt” korának lehetséges keretei között a zeneszerző. Olyan dolgokról, amelyeket akkoriban nem lehetett kimondani, így jelképekbe, áttételes megoldásokba kellett rejteni. Ez a gazdag jelentéstartalom itt most újszerűen bomlik ki, ugyanis Bozsik Yvette felfogásában a történet szintén szimbolikus, bár nem a megszokott módon, mert a hangúlyok eltolódnak. A „hattyú” jelenléte most is meghatározó, és Ujvári Katalin alakításában markánsan el is különül a „fehér” és a „fekete én”, középpontban itt mégsem a nő, sokkal inkább a Herceg áll. Szabó Márton jól érzékelteti, hogy ez a férfi a „nőt” mint olyat csak szélsőségekben látja. Megtorpanásaiból, hirtelen kitöréseiből, bizonytalan vagy ellentmondásos reakcióiból úgy tűnik, nem képes szintetizálni az idealizált lányt egy hús-vér nővel, de különbséget tenni és választani sem tud a kettő között. Ráadásul az egész kapcsolatra ránehezül saját anyjának árnyéka. Mivel a csábító, a fekete hattyú erős szexuális feszültséget vált ki belőle, a darab végén megöli azt – és talán saját anyját is – legalábbis jelképesen. A klasszikus verzió szerinti végső harc a Herceg és a Rothbart között zajlik. Itt azonban zenei csúcspont felhasználásával, koreográfiai és rendezői megoldásokkal erőteljes az utalás arra, hogy az a bizonyos gonosz varázsló nem a múzeumi teremőrként megjelenő Rothbart, hanem valójában a mindvégig furcsán

egyikük a Herceg kezét megfogva ott marad a színen. Érdekes szimbólum ez is: talán egy gyermeket, talán a Herceg gyermeki önmagát jelképezi, aki jól láthatóan nem tud vele mit kezdeni. A helyszínek megcserélődnek: a herceg saját közege nem a palota, hanem egy tóparti villa (?) nyitott terasza, míg a hattyúk többszörösen zárt térben tartózkodnak (ld. múzeumi terem és tárlók), ahonnan csak az éj leple alatt szabadulhatnak.

A két felvonás összességében feszesen, jó vágásokkal szerkesztett. Az első részben egy jól követhető, erőteljes dramaturgiai szálát érzékelhetünk, amely a másodikban már legalább háromra bomlik. Az egyik a Herceg és a Királyné viszonya, a másik a Herceg és a fehér/fekete hattyúé, a harmadik a szennyezett tóból előkerülő (?) sérült madarak megjelenése. Ez utóbbi új, előzmény nélküli, és bár kétségtelenül fontos jelentést hordoz, a másik két vonal már annyira terhelt érzelmi és pszichés aspektusokkal és annyira szorosan összefügg, hogy egy ilyen intellektuális téma indítása („környezetszennyezés”) már feleslegesnek tűnik. Csak „belebeszél” az egyre baljósatúbbá váló végkifejletbe. A szálak is eléggé összekuszálódnak, egyre nehezebb a látottak dekódolása, mintha a koreográfus hirtelen túl sok mindent akart volna egyszerre elmondani.

viselkedő Királyné lenne. Akit, ahhoz, hogy a herceg is idealizált önmaga, azaz hattyú lehessen, meg kell ölni. A karaktereknek ezt a sajátos viszonyát kiemeli, hogy a koreográfus a két fiatal főszereplő mellett a Királyné és Rothbart szerepét a Pécsi Balett két egykori, legendás előadójára, Uhrik Dórára, illetve Lovas Pálra osztotta. Bár táncos feladat kevésbé jut nekik, erőteljes színpadi jelenlétük, karakteres gesztusaik meghatározó viszonyrendszert hoznak létre a színpadon. Az életkori különbségek paradox módon szinte reális helyzetet teremtenek a darab nyugtalanítóan valószínűtlen világában. A Királyné és Rothbart közötti rejtélyes, a koreográfus által fel nem tárt kapcsolat pedig tovább bonyolítja az egyébként sem könnyen átlátható összefüggéseket.

A sérült anyakép a darab során egyértelműen rákopírozódik a fekete hattyúra – ez a kosztümök megváltozó színeiből is érzékelhető. Hasonlót másutt is láthatunk: a kishattyúk zenéjére itt is kicsi hattyúk táncolnak, de ezek fiúk, és távolról sem klasszikusok. Viszont nagyon karakteresek, és amíg a néző néhány pillanatra elszórazkodik remek kis számukon, máris azt veszi észre, hogy

A múzeum furcsa, véres leszámolás színterévé válik, Rothbart a bulizós társaság tagjait egymás után likvidálja. Később, az eredetileg a varázsló és a Herceg küzdelmét aláfestő muzsikára a fiú az anyjával, a Királynéval harcol (?) vannak haláláig, legvégül pedig a szexuálisan kihívó fekete hattyú lány megszerzése után megöli azt. Mindez gyökeresen és kíméletlen kegyetlenséggel tér el a klasszikus verziók lehetséges záróképeitől. A gyilkosság(ok) után lazán visszaveszi azt a zakót, amit akkor tett le, amikor először találkozott a hattyúkkal – azaz képletesen visszatér saját világába. Vélhetően az is jelképes, hogy a fehér lány sem tér már vissza, a fiú végül egyedül marad, a nőt (mint zavaró tényezőt?) sikerült kiiktatnia. Vajon a látottak csupán álmában, a képzeletében, egy drogos illúzióban játszódtak le, vagy a darab saját realitásában valóban megtörténtek? Hatott rá mindez, volt értelme, megváltozott ennek hatására? Ezeket a kérdéseket az előadás végén a koreográfus már nyitva hagyja, de féltő, hogy a néző sem tudna rá optimista választ adni. A darab kicsengése nyomasztó, szinte kétségbeesett, a végső tanulság reménytelenségbe fullad, és sem apoteózist, sem feloldozást nem hordoz.

TRAVIATA: ILLUSZTRÁCIÓK ÉS VÍZIÓK EGY TÉMÁRA

Verdi–Topolánszky–Fodor: Traviata – GG Tánc Eger/Inversedance–Fodor Zoltán Társulat, 2016. március 3.,
Nemzeti Táncszínház, MOM Kulturális Központ

Tóth Karolina

*KOPRODUKCIÓBAN, DE A KOREOGRÁFIÁT SZOKATLAN MÓDON KÉT TÁNCALKOTÓ KÖZÖTT FEL-
OSZTVA VITTE SZÍNRE AZ INVERSEDANCE ÉS A GG TÁNC EGER TÁRSULATA A TRAVIATÁT, AMELY-
NEK PREMIERJE A NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ ÁLTAL SZERVEZETT BUDAPEST TÁNCFESZTIVÁL KE-
RETÉBEN ZAJLOTT. BÁR A DARABOT ÖSSZETARTJA A TÖRTÉNETI SZÁL, KÍSÉRŐZENÉNEK VÉGIG
VERDI OPERÁJÁT HASZNÁLTÁK, ÉS A KIÁLLÍTÁS KONCEPCIÓJA IS KÖZÖS, MOZGÁSANYAGBAN
KÉT KÜLÖNBÖZŐ MEGKÖZELÍTÉSŰ, EZÁLTAL JELENTŐSEN ELTÉRŐ FELVONÁS JÖTT LÉTRE.*

Szöveg: P. Gy. | Fotó: Gál Tibor

Az első rész koreográfiája Topolánszky Tamás munkája, a felütés ígéretesen tömör és szimbolikus. Arctalan, fekete ruhás férfiak adják kézről kézre a színpadra éppen csak belépő Violetát. Fehér, „tisztá” ruháját elveszíti, jelképesen is lemeztelenítve készen áll a gazdag pártfogó, a báró megjelenésére, aki „felöltözteti”, felékszerezi és bevezeti a lányt az „elit társaságba”. Ez az ügyesen egybefogott, kifejező kis jelenetsor jó indítás, az első néhány percben felsikicceli a figurákat, miközben már a történekről is informál. A felvonás végén is kapunk kompakt, találó megoldásokat: ahogy Germont visszaadja Violetának a „levetett” életét jelképező kisestélyit, és a lány feltesz egy álarcot – mindez néhány mozdulatban sűrít ok-okozati összefüggéseket és fejezi ki a szereplők motivációit.

Általában az első részben kevésbé jellemző az áttételes és egyben informatív fogalmazás. Kétségtelen, hogy a történet nagyobb része itt játszódik le, és talán a koreográfus ezért is döntött amellett, hogy elsősorban közvetlenül a cselekményt meséli el. A felhangzó operarészletek azonban így sokszor uralják a színpadot, a mozgás inkább szemlélteti az áriákat és kettősöket, többletjelentést kevésbé hordoz. A romlott „társaság” nyilvánvaló üzeke-dését például elsöre értjük, kár, hogy sokszor ismétlődik és talán túl direkt is. Violetta és Germont jelenetének koreográfiája szinte pontosan követi az énekhangokat: gyakorlatilag lemozogják a kettőst. Néha úgy tűnik, hogy valójában a táncosok áriáznak élénk gesztikuláció kíséretében a színpadon. Az érzelmi csúcspontokat ostromló zenei részek mintha elkényelmesítenék a koreográfust,

olyan előzékenyen adja át a kifejezés lehetőségét a muzsikának, hogy az többször „leárnyékolja” a mozgást. Alfréd és Germont jelenetében például egyértelműen nem a tánc, hanem a zene és az énekhang szól kettőjük viszonyáról.

A Violetta–Alfréd szerelmi jelenetben a vörös fények alkalmazása átgondolatlan. Ha a színpadon egy férfi egy nővel vörös fényekben hentereg egy ágyon, az tisztán szexet jelent. Pedig Violetta és Alfréd viszonyának lényege nem ez, hiszen a lány éppen most hagyta maga mögött a füledt budoárhangulatot egy tiszta szerelemért. Az is kérdés, hogy tényleg szükséges-e külön részletezni, hogy Violetta milyen tárgyakkal halmozza el Alfrédot: szép háziköntöst, sálat és még egy órát is kap tőle egymás után. A díszlet és a jelmezek nagyvonalú elvontsága és minimalizmusa ellenében a kellékek szintjén való konkretizálás zavaró.

A második részt jegyző Fodor Zoltán a mozgásanyagban elszakadt a közvetlen történetmeséléstől, inkább a szereplők lelki folyamataira koncentrálna dolgozott. Koreográfiája így alapvetően nem mesél, vagy illusztrál, hanem a zenekari hangzás alapjain egyenrangú társként lép az emberi énekhang mellé. A muzsika és a mozgás között folyamatos és eleven a kapcsolat, Fodor komoran elegáns kifejezőmódja kiválóan illik az aktuálisan ábrázolt helyzetekhez. Sallangmentesen, a lényegyet kiemelve fogalmaz, a történetről személyes víziót jelenít meg, mégis bizonyos távolságtartás jellemzi. A két főszereplő végletes vívódását, széteséshez közeli lelkiállapotát pontosan láttatja.

A koreográfiában izgalmasan használja a „társaságot”, itt nem tánckarként, sokkal inkább arctalan masszaként érzékeljük őket, ahogy csoportokban hömpölyögve egyfajta negatív erőteret képviselnek Alfréddal és Violettaival szemben. Gomolygó tömegben ide-oda robbannak, áramlanak a színpadon. Ez az „elit” – ha van is néhány önálló gondolat, amelyet a zártan örvénylő mozgássorokból kinyúló karok és lábak jelezhetnek – mégiscsak egyfajta tömeg: kíméletlen és primitív. Ha valaki nem ismerné részleteiben az opera szüzességét, az első felvonásból akkor is kitalálja a történetet. Itt, a másodikban azonban, ha valaki ismeri is a cselekményt, meglepően erős és új impulzusokat kaphat annak sokrétűbb megértéséhez.

A második rész mozgásanyaga hol gazdag és burjánzó, hol szikár, letisztult. Nincs benne üresjárat, ritmusa dinamikusan változik, sokszor el is szakad a zenétől, mert nem annak ritmikai képleteit, hanem a szereplők belső történéseit követi. Bátran épít koreográfiai csúcspontot zeneileg nyugodtabb részeknél, és szándékoltan lassítja a mozgást a muzsika drámai pillanatainál. A szólók és kettősök, valamint a tömeg mozgásai állandóan kölcsönhatásban vannak egymással, nem a konkrét történetet látjuk, hanem a főszereplők és környezetük közötti láthatatlan erővonalak alakulását, aurák találkozását, ütközését, összeolvadását érzékeljük. Kiváló a Violetta-báró-Alfréd jelenet, mozgásanyagában az elmentmondásokkal, félreértésekkel, kínokkal terhes lelki tartalom, a bonyolult viszonyok megjelenítése. Fodor csupán időnként dúsítja, vagy helyettesíti különféle zajokkal a zenét – ezzel egy-egy kiemelt pillanatban csak a mozgásra irányítva a figyelmet. Szépen, nagyon kifejezően oldja meg Violetta agóniájának ábrázolását. Itt már maximálisan csak a főszereplőre koncentrálnak: Violetta hosz-

szú, fehér kaméliaszirmokból álló ruhájában a körülötte álló férfiak felemelik – eltávozásának pillanatát egyetlen magasztos hatású képbe sűríti.

A puritán színpadképet a nagy, mozgatható falsíkok uralják, ezek ide-oda, előre-hátra tologatása, beforgatása gyors helyszínváltozásokat tesz lehetővé. Emellett, áttételesen, a főszereplő életterének szűkülését-bővülését is jelzik. A nagy, dísztelen ágy Violetta felemelkedésének, szerelmének, végül halálának színtere. A jelmezek modern, egyszerű vonalúak. Kevés, de jól alkalmazott színeket használnak: az első felvonásban a „társaság” tagjain még tarkák a ruhák, a másodikban már egyértelműen a fekete uralkodik. Fehéret Violetta elveszett, majd visszanyert „tisztaságának” jelzésére használnak, később a halgoklási jelenetben esőként hulló kaméliáknál és a lány eltávozó lelkének szíromruhájánál jelenik meg újra.

Violetta és Alfréd története eredeti formájában ma már nem játszódhatna le, a teljesen megváltozott társadalmi berendezkedés és társasági szabályok, valamint azok hiánya lehetlenné teszik az egy az egyben analógiát. Ennél sokkal izgalmasabb kérdés, hogy lehet-e, és ha igen, milyen módon egy olyan komplex mű hatását, mint egy klasszikus opera, kortárs táncban hitelesen újraalkotni. Egy téma két koreográfus közötti felosztása felvillanyozó gondolatkísérlet, de a realitás szintjén talán inkább kerülendő. Bármennyire is értjük fejben a koncepciót, a néző érzelmileg önkéntelenül is azonosul egyik vagy másik megközelítéssel. Az elkerülhetetlen összehasonlítás során pedig valamelyik alkotó javára billen a mérleg, ez viszont a mű teljes, önálló egységben való befogadását teszi problematikusává.

ÁLMOK, KONOKSÁG, ŐSZINTESÉG

25 ÉVES A BUDAPEST TÁNC SZÍNHÁZ

Kozár Alexandra interjúja Földi Bélával

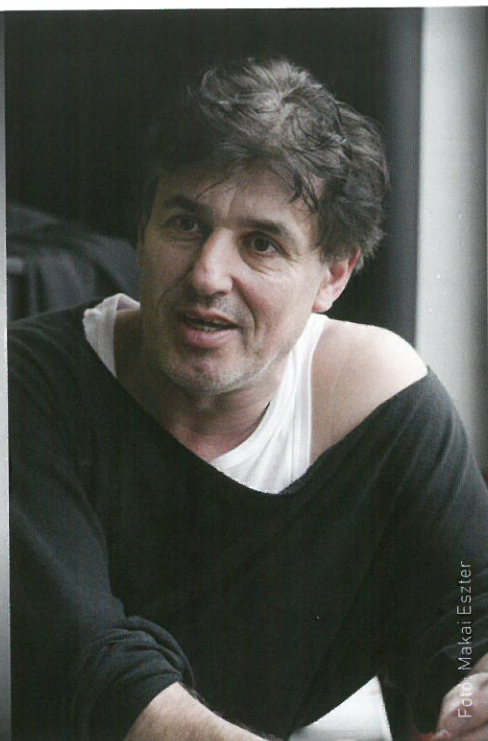

Foto: Makai Eszter

FÖLDI BÉLA TÁNCOS, KOREOGRÁFUS NEGYEDSZÁZADA ALAPÍTOTTA A BUDAPEST TÁNC SZÍNHÁZAT. A KEZDETEKTŐL FOGVA SZÁMOS NEMZETKÖZI HÍRŰ KOREOGRÁFUSSAL DOLGOZOTT ÉS DOLGOZIK EGYÜTT, KÖZTÜK A PÉLDAKÉPÉNEK TARTOTT RAZA HAMMADIVAL. SZÉP SZÁMMAL KERÜLTEK KI A KEZE ALÓL A KÉSŐBB ÖNÁLLÓ TÁRSULATOT ALAPÍTÓ MŰVÉSZEK. A BUDAPEST TÁNC SZÍNHÁZ REPERTOÁRSZÍNHÁZ, EMELLETT FOLYAMATOSAN TERET AD A MEGÚJULÁSNAK, AZ ÖRÖKÖS KÍSÉRLETEZÉSNEK IS.

Huszonöt évvel ezelőtt, 33 évesen alapította a társulatot. Létrehozni volt nehezebb az együtttest, vagy azóta életben tartani?

Egerházi Attila volt az a tanítványom és barátom, aki mindenholva elkísért, akivel tulajdonképpen együtt alapítottuk a társulatot. A napi belső energiákat én biztosítottam, ez azóta is így van, 25 éve mindennap a teremben dolgozom.

Állami támogatás nélkül nem lehetne egy olyan szintű együtttest fenntartani, mint a Budapest Táncszínház. Ezalatt gondolok a szakmai minőségre, arra a sok-sok előadásra és helyszínre, amely a negyedszázad alatt a társulat munkásságát jelöli. Az első működési támogatást 1997-ben kaptuk, és azóta folyamatos nehézségeink vannak, tehát a kérdésre válaszolva: létrehozni talán könnyebb volt, mint életben tartani az együtttestet. A támogatás alacsony szintje miatt nagy volt a fluktuáció az elmúlt időszakban, sokan mentek külföldre, vagy a Szegedi Kortárs Baletthez, jobb anyagi körülményeket remélve. Ez a tendencia egzisztenciális okok miatt teljesen érthető. Nem haragudhatok azokra, akik egy idő után továbbléptek.

Talán az együttesek támogatásánál azt kéne tekintetbe venni, ki mióta dolgozik, ki hány embernek ad fizetést, milyen koreográfusokkal, milyen minőségű táncosokkal dolgozik, és hány emberhez jut el az a művészi üzenet, amit színpadra visznek itthon és külföldön, de nem biztos, hogy igazam van.

Mit gondol, miért nem kap megfelelő támogatást? Mi hiányzik? A helyezkedés, a jó kapcsolatok, esetleg a PR, a marketing?

Nem tudok pontos választ adni erre, de a felém érkező kritikákat hallom. Volt idő, amikor azt mondták, az a baj, hogy nem vagyunk elég alternatívák. Most meg az a kifogás, hogy túl függetlenek vagyunk. A támogatást, amelyben 1997 óta részeselek, nagyon köszönjük, de az a tetemes különbség, amennyivel kevesebbet kapunk ahhoz a két együttteshez képest, amelyikkel körülbelül egy időben indultunk, számomra elfogadhatatlan, megmagyarázhatatlan, és még senkitől nem kaptam kielégítő választ az okára. Ez a két együttes Bozsik Yvette Társulata és a Közép-Európa Táncszínház.

Bárkivel szívesen leülök beszélgetni e témáról. Különböző politikai kurzusok alatt megpróbáltam eljutni miniszteri szintig, hogy öntsünk tiszta vizet a pohárba, ez a téma azonban mindig megakadt a kurátorok szintjén, akiknek nagy részét – tisztelet a kivételnek – én magam szakmailag nem tartok kompetensnek.

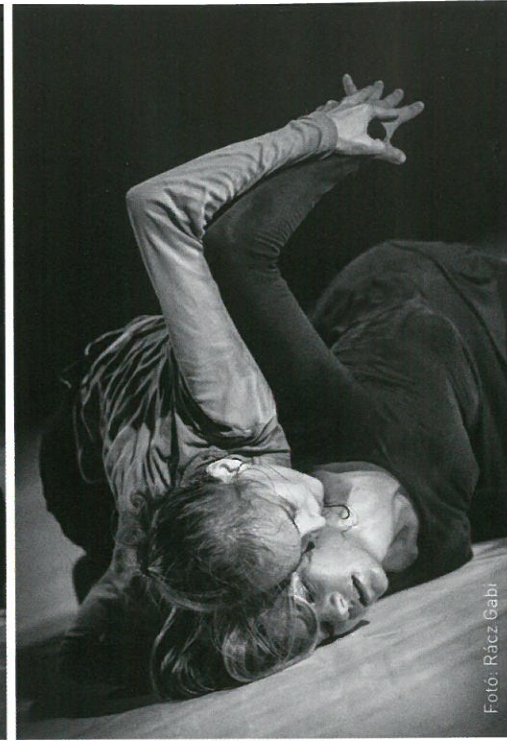
Az egyik interjúban azt mondta, nagyon nehéz a 20. század művészenek, mert egyszerre kell álmodozni és realistának lenni.

Ez így van. Az álmunk nagyon fontosak, de megvalósítani őket csak akkor tudjuk, ha őszintén és reálisan látjuk a helyzetünket, a miniket körülvevő világot. Az álmok, a konokság és az őszinteség mellett egy együttes működéséhez megfelelő struktúrára van szükség, hogy

Budapest Táncszínház

Fotó: Rácz Gabi

Fotó: Rácz Gabi

amit létrehoz, az eljusson másokhoz. Ha nem tudok kitűnő táncosokat nevelni és nagyszerű előadásokat létrehozni, akkor az egész munkám öncélú és értelmetlen, s akkor hiába csinálom.

Hogyan definiálná a Földi Béla-féle technikát? Egy kis Raza Hammadi, egy kis Limón, egy kis dzsessztánc?

A tánc olyan, mint az emberi beszéd. Ha gazdag a szóincsem, de nincs mondanivalóm, az éppolyan rossz, mintha mondani szeretnék valamit, de nem tudom magam kifejezni. Egy táncos minél képzetesebb, sokoldalúbb, annál nagyobb esélye van arra, hogy eljuttassa a közönségéhez a mondanivalóját. Nem csinállok olyan színházat, amelyben a minőségi tánc és táncos nincs jelen. De lehet mondani, hogy egy kis Limón, egy kis Cunningham, egy kis dzsessz, egy kis balett, sok Raza Hammadi. De legfőképpen Földi Béla, amit ma már sokan felismernek.

Őn az a kortárs táncos, aki nem fúj a klasszikus balettre, sőt.

A klasszikus balett szerintem egy szűk világ, viszont kegyetlenül tartja magát az értékeihez, ez adja az erejét, és ez fogja adni még sok száz éven keresztül. A kortárs tánc sokkal jobban reflektál a mindenkori környezetünkre, a társadalomra, a világ történéseire, az ember problémáira, magára az életre.

Manapság egy-egy stílus hamar eltűnik a sülyesztőben, még mielőtt felépíthetne egy olyan erős értékrendet, mint a balett. A Budapest Táncszínház is sokat merít a klasszikus kultúrából, az értékrendjéből, és ezért van bennem tisztelet iránta.

Hogyan találkozott a tánccal?

A nyolcvanas években, ha valakit a szülei nem vittek el fiatalon a Balett Intézetbe, idősebb fejjel egyetlen lehetősége volt Budapesten, a Semmelweis utca 4., ahol Jeszenszky Endre klasszikus balettot és dzsessztáncot tanított akár az utcáról bejött fiataloknak is. Én is ilyen voltam. Kezdetben nem értettem az egészet, de Jeszenszky Endre pedagógiai érzéke, szakmai és emberi minősége hozzásegített engem és sokan másokat (mint például Frenák Pált, Berger Gyulát, Angelus Ivánt), hogy a táncművészet szerelmesei legyünk.

Megalakult 2001-ben a Nemzeti Táncszínház, ahol a Budapest Táncszínház otthonra lelt. Az alapító igazgatónak, Török Jolánnak azóta is nagy hálával tartozom én és az együttes, mert folyamatosan hitt bennünk, támogatt minket. Ezúttal is köszönet érte.

Hogyan ünnepelik majd a negyed évszázados jubileumot?

Egész évben. Önálló darabbal készülünk a Műpában. Az NDT egyik nemzetközi híré koreográfusa, Jiří Pokorný két művét láthatják egy este a nézők Álomörző címmel, amelyből az egyik az NDT2 repertoárján is szerepel. Ez kiemelkedő jelentőségű a Budapest Táncszínház és a magam életében, hiszen munkásságom és pályafutásom kezdete óta inspirál az NDT. Április 21-én a Tavaszi Fesztiválon mutatjuk be Ray Bradbury novelláját, a Marsbéli krónikákat a Solaris együttesrel, s ennek a nagyon érdekes, műfajokon átívelő koprodukciónak az Erkel Színház ad otthont. (A Budapest Táncszínház Marsbéli krónikák című egyfelvonásosa Barta Dóra Megbolydult bolygó című darabjával együtt az Opera Space Fantasy című estjének két darabja, amit április 23-án és 28-án is műsorára tűz az intézmény – a szerk.) Ősszel a Műpában lesz a Budapest Táncszínház fennállásának 25. évfordulója alkalmából rendezett születésnapi gálaestünk, amelyre minden együttesvezetőt, koreográfust és táncost szeretettel várunk. Ünnepelünk Sággy Alexandra Off Balance című önálló koreográfiájának őszi bemutatásával, valamint nagy örömünkre szolgál, hogy ismét együtt dolgozhatunk a Kossuth-díjas Gálffy László színművésszel, akivel a Száz év magány című darabot valósítjuk meg.

Hogyan tovább a jubileum után?

Én hamarosan nyugdíjba vonulok, és a vezető táncosnak, Sággy Alexandrának adom át a társulat irányítását. A próbákat már most is ő vezeti. Reményeim szerint ő felül tud emelkedni a szakmát érintő konfliktusokon, például a támogatási, finanszírozási problémákon. Tehetsége és munkamorálja szép jövőt biztosíthat a Budapest Táncszínház következő 25 évének.

És ön mit fog csinálni?

Tanítok tovább.

AZ ÖRÖK VISSZATÉRÉS

Körtánc – Duna Táncműhely, Budapest Táncfesztivál, 2016. március 2.,
Nemzeti Táncszínház, MOM Kulturális Központ Kupolaterem

A MŰVÉSZETEK ÉS AZ EMBERI ÉLET UNIVERZÁLIS TAPASZTALATA A TERMÉSZETBEN REJTEZŐ ÁLLANDÓ ELMÚLÁS ÉS MEGÚJULÁS. A KÖRTÁNC PEDIG PONTOSAN EZZEL SZEMBESÍTI A NÉZŐT, A SZERELMEK, A KAPCSOLATOK FOLYAMATOS VÁLTOZÁSÁVAL. TESZI MINDEZT ÚGY, HOGY PILLANATRÓL PILLANATRA ELFELEJTJÜK, HOGY TÁNCOT NÉZÜNK, S ÖNKÉNTENÜL IS ÍGY KIÁLTUNK FEL MAGUNKBAN: „EZ MAGA AZ ÉLET!”

Szöveg: Kovács Péter | Fotó: Rácz Gabi

Visszafogott fények, két, lassan sétáló ember a kör alakú színpadon – miközben a nézők elfoglalják a helyüket. Impulzív tér, amely lágyan körülölelve az előadást, finom aurát teremt. Észrevétlenül úszunk át önnön valóságunkból az alkotás terébe, mintha nem is létezne éles határ e kettő között. Hogy a nyitó gesztus mennyire lényegi része a darabnak, az már az első etűd nyomán világossá válik, hiszen maga az emberi élet, a kapcsolatok állnak a Körtánc homlokterében.

Maga a mű szorosan kötődik Kornis Mihály kilencvenes évek elején született és kultikussá vált drámájához, a Kőrmagyarhoz, amely a kádári puha diktatúra mechanizmusába, hatalmi rendszerébe nyújt betekintést. A Duna Táncműhely koreográfiája korántsem illusztrációja az eredeti műnek, hanem – az alapszituációkat kibontva – továbbgondolja azt, s a jelenkori helyzetre alkalmazza a darab jelentéskörét. Ennek megfelelően a koreográfia gerincét kettősök alkotják, párcapcsolatok és szerelmek váltják egymást, megjelenítve a nézőknek az érzelmek dinamikáját. Ahogyan Kornis műve is archetípusokat sorakoztat fel, a Körtáncban szintén megjelennek ezek a figurák. Mindenki számára sokatmondó egy hősszerelmes férfi vagy egy buja, kihívó nő dionüszoszi alakja. Megvan azonban a veszélye annak, hogy az ábrázolásmód sematikus és közhelyes lesz, a darab pedig unalmas és semmitmondó. Ezen koreográfia egyik legnagyobb erénye – köszönhetően Juhász Zsolt elképzelésének, a kiváló táncosoknak és a zenei aláfestésnek –, hogy kilép ebből a közhelyszerűségből, s minden pillanatban képes érzékenyen megjeleníteni az egyes figurákat. Teszi ezt oly módon, hogy egyszerre ismerősek a karakterek, ugyanakkor meg is újulnak, továbbértelmeződnek a Körtánc terében.

Nem pusztán a szereplők testesítenek meg archetípusokat, hanem mindez a páros egyes tagjainak szerepkörében is megvalósul. Láthatunk határozott, néptáncos férfierőt, latinos lendületet, testépítőkre jellemző, diszkótáncszerű mozdulatsorokat, kihívó, „macskás” női mozgást, finom eleganciát, tinilányos ártatlanságot. Egy dologban azonban mindannyian megegyeznek: nem találják a boldogságot. Vagy a férfi rajong erősebben a nőért, vagy a nő varázsolódik el jobban a férfitől. Egyik kapcsolatban sincs kiegyensúlyozottság, egymásra hangoltság, a megpróbáltatásokat is kiálló összetartó erő... S egyszer csak kilépnek a duóból, hogy más foglalja el a helyüket. A folyamatos cserélődések közepette bezárul a kör, a kezdő páros visszatér egymáshoz, és ezzel kiszámíthatóvá válik a tánc. A darab tanúsága szerint ebből nincs kilépés, nincs valódi megújulás.

Hogy a Körtánc mitől lesz annyira elementáris előadás, az nem pusztán a gondolat igaz voltának és a koreográfia árnyaltságának köszönhető, hanem azoknak a kifinomult előadóknak is, akik különböző táncnyelvet beszélve töltik be a heterogén teret. Mert a tíz táncos (Lőrinc Katalin, Horváth Zsófia, Fitos Dezső, Dimény Levente, Hámor József, Bonifert Katalin, Horváth Eszter, Fehértóty Zsanett, Soós Gyula András, Kolumbán Norbert) által létrehozott – jó értelemben vett – eklektika épp arra szolgál, hogy képviselje a világ egészét, a benne létező emberek sokaságát. Nem különböző karaktereket formálnak meg, sokkal inkább átlényegülnek, s ennek során nem is tudható pontosan, hogy meddig tart a szereplő személyisége, és hol kezdődik a táncosé, olyannyira szinkronba kerül e két sík.

A darab zenei anyaga szintén összetett: fellelhető benne a klasszikus néptánc zenevilága, de főleg az elektronikus hangzás kerül előtérbe. Impulzív gesztusként a koreográfia alatt megszólal élőben egy hegedű hangja is, amely különböző hangosításokkal és torzításokkal nem csupán az auditivitást fokozza, hanem a zene jelenlétét is megfoghatóvá teszi.

Nagy ajándék olyan előadás befogadójának és értelmezőjének lenni, amelynek egyes részei önállóan is igen összetett és erőteljes gondolatokat közvetítenek, ugyanakkor mozaikszerűen összeállva egy teljes egészet alkotnak. Márpedig a Körtánc maximálisan

képes erre. Az emberi kapcsolatok, szerelmek sziszifuszi körgörgetésében, az alászállás és az újbóli felemelkedés örökös dinamikájában ugyanakkor létezik egy magasztos és reményteli felismerés: az életünk minden körforgás ellenére talán mégsem válik értéktelenné és értelmetlenné, ha észrevesszük az itt és mostban rejtőző csodát. Márpedig az előadás épp ezt a szépséget képes felvillantani a néző számára.

2016. május 7-én 19 órakor ismét látható a Duna Táncműhely Körtánc című előadása a MOM Kulturális Központ Kupolatermében.

DUNA

Fölszállott a páva 2016

Jelentkezz most!

mediaklikk.hu/pava

Autentikus mozgáskincs – kortárs gondolatok
KORTÁRS NÉPTÁNC 2015

Kortárs Néptánc 2015 – a Martin György Szövetség rendezésében,
szerkesztő: Diószegi László – 2015. december 5., Müpa Fesztivál Színház

A KORTÁRS NÉPTÁNC NEM ÚJ KELETŰ MŰFAJ, MÉGIS A MAI NAPIG NÉMI TARTÓZKODÁST FEDEZEK FEL TŐLE MÉG A SZAKMABELIEK KÖRÉBEN IS: A NÉPTÁNCOSOK FÉLNEK A MÖGÖTTES TARTALOM ÉRTELMEZÉSÉTŐL, ESETLEG ATTÓL TARTANAK, HOGY ELKÓTYAVETYÉLJÜK AZ OLY ÉRTÉKES AUTENTIKUS TÁNCKINCSTÜNKET. A KORTÁRS TÁNC KEDVELŐI PEDIG KÉTELKEDNEK ABBAN, HOGY A TERMÉSZETES, ÖSZTÖNÖS MOZGÁSBÓL EREDŐ MAGYAR NÉPTÁNC CAL ELMÉLYÜLT MŰVÉSZETI ALKOTÁST LEHET LÉTREHOZNI. SZÁMOMRA EZÚTTAL IS BEBIZONYOSODOTT, HOGY EZEK A FÉLELMEK ALAPTALANOK.

Szöveg: Fodor Zsófia | Fotó: Váradí Levente/Lumidance

Az estet a nagyon könnyed, játékos, a Láda titka című alkotás részlete nyitotta meg. A Fitos Dezső–Kocsis Enikő szerzőpáros már több mint egy évtizede meghatározó alkotója a kortárs néptánc műfajának. Nagyon nehéz hozzájuk hasonló koreográfusokat említeni, akik ennyi éven át folyamatosan újat, egyedít tudnak felmutatni, akár kortárs, akár autentikus műről legyen szó. Számomra a legnagyobb erényük darabjaik táncos jellegének megtartása, az adott témának megfelelő, azt maximálisan kiszolgáló, „lefestő” táncanyag kiválasztása. Az elmúlt évek alatt talán ez volt az első alkalom, hogy hiányérzetem támadt a táncos elemek kapcsán. Két ilyen kitűnő táncos előadótól (Fitos Dezső, Sipos Gergő), ennyi ötletesen megszerkesztett helyzetkomikumtól több néptáncos motívumkincset vártunk. Lehet, hogy csak a darab részletmivoltából adódóan, vagy abból fakadóan, hogy legutóbbi alkotásaiknál oly magasra tették a léceket, a Láda titka most elmaradt az előzetes várakozásoktól.

Appelshoffer János Gyóni Géza verse ihlette koreográfiája (Hazatérés) a háborúból hazatérő katona belső lelki vívódásait és az otthoniak folytonos várakozását, tehetetlenségét kívánja bemutatni. A téma komolyságát, drámaiságát könnyedebbé, fesztelebbé tette Kiss Ferenc zenéje, amelyhez jól illett a székelyföldi forgató táncos játékossága. A zene, a mozgáskincs összhangja

bensőséges, családias színpadképpel párosult. A Magyar Nemzeti Táncgyűttes egykori táncosai viszont bonyolultabb, nagyobb tánctechnikai tudást igénylő mozdulatsorokat, táncos etűdöket is elbírtak volna. Sajnálom, hogy csak a főszereplőnek volt lehetségese táncos-előadói profizmusát megmutatni.

Juhász Zsolt a kortárs néptánc felé mindig is nyitott Bihari Táncgyűttes számára készített koreográfiájának címválasztása tökéletes: Találkozások – In Memoriam Gy. K. Mutatja a koreográfus Györgyfalvy Katalin iránti tiszteletét, amely eddigi alkotói munkájában is tetten érhető volt. A Találkozások gyönyörűen visszahozta a „kortárs néptánc” egyik megteremtőjének szellemiségét, klasszikus számainak hangulatát, de a koreográfiát nem nevezhetjük korszakalkotó munkának. Ugyanakkor a keresés, megtalálás, elengedés, ragaszkodás motívuma túlmutat a párkapcsolatok vagy az emberi viszonyok ábrázolásán. A hiányérzetből eredő elvágyódás, az állandó keresés és a továbblépés mozzanatai is tetten érhetők a darabban, amelyek jelen korunk szellemiségét, értékvesztett világunkat juttatják eszünkbe – összhangban Györgyfalvy Katalin ars poeticájával, miszerint: „táncalkotónak a folklór szavaival kell kifejeznie kortárs önmagát”.

Az est különleges hangvételi előadása volt Horváth Zsófi gyermekjáték-feldolgozásainak következő darabja, a Fuss! A koreográ-

fus eddigi munkáiból is megszokhattuk, hogy hihetetlen kreativitással, kifejezőkészséggel öltöztet új köntösbe egy-egy játékfűzést. Ezúttal teljesen új dimenziót nyitott meg egy projektor segítségével a háttérben, egy virtuális világban zajló eseményekkel. Ezzel nem csupán megőrizte, hanem kiemelte az adott játék kulcsmotívumát. Kihangsúlyozta a népi játékok szövevényes felépítését, összetettségét, rendezőelvét, a benne rejlő felszólításokat, parancsokat, kérdezz-felelek motívumát. A rendkívül kifejező, ötletes koreográfia a Forrás Néptánc Együttestől már megszokott, szinte katonásan fegyelmezett előadással társult.

A tavalyi Néptáncantológiához hasonlóan ismét nagy közönség-sikert aratott Bognár József Kockázatok és mellékhatások című alkotása. Nem egy fizikailag megterhelő, szereplőket megizzasztó produkcióról van szó, mivel azonban a táncok speciális jellegzetességeit állították a központba, a koreográfia mégis elég „táncos”-nak tűnik. Ismételten ki kell emelni a nagyfokú kreativitást, a humort, az arányérzéklet, a zeneszerző Kovács Márton kitűnő, rendkívül kreatív munkáját, valamint a táncosok kiemelkedő előadói kvalitását. Ezek mind nélkülözhetetlen elemei annak, hogy a darab minden perce élvezetes, szórakoztató, ugyanakkor mentes a közhelyektől, a giccstől és bármiféle erőltetett poéntól.

A Fitos Dezső–Kocsis Enikő szerzőpáros koreográfiája, a Láda titka

Az első felvonás „legtáncosabb” száma kétségtelenül a Gödöllő Táncgyűttes Cigánymesék című előadása volt. A sejtelmes, szürreális színpadképpel mintha egy mesebeli világba csöppentünk volna. Az ötlet, a látvány, a színpadi technika ügyes kihasználása igencsak figyelemreméltó. Bárcsak a táncbetétek kidolgozása is ilyen igényességet mutatna. Az ugyanazt a táncanyagot (Maros menti cigánytáncok) bemutató, közben máf-már egysíkúvá váló blokkok koreográfiailag és előadásmódban messze elmaradtak a táncszínházi elemek professzionális színvonalától. Kár, hogy az egyes elemek között ekkora minőségbeli különbség mutatkozik.

A második részt a pozsonyi Ifjú Szívek Táncszínház előadása töltötte ki. A csaknem egyórás produkció több szempontból is szerencsés választásnak bizonyult. Szakmai berkekben megszokhattuk az antológiák, táncszínházak „törzsgárdáját”, állandó meghívottjait, akik (az együttesek és az alkotók is) hozzák a jól megszokott papírformát. És most az Ifjú Szívek Táncszínház (ráadásul határon túli csoportként) végre igazi színfoltja volt az estének, minden addigi együttesnél maradandóbb élményt nyújtva.

A téma komoly, önmagában is drámai: a második világháborút követően a csehszlovák területen élő magyarok kollektív bűnösségének kimondása, és ezzel a magyar kisebbség kitelepítése, jogfosztása, értékük, vagyonuk elkobzása. A történet a felvidéki zene- és táncanyag

Találkozások – In Memoriam Gy. K.

felhasználásával, a személyes érintettségeket is felmutató szlovákiai magyar együttes előadásában abszolút hitelesnek hat. Héglí Dusan nem él vissza a téma érzelmi töltetével, így nem egy olcsó, kommersz, hatásvadász megfogalmazást láthatunk. A színpadi megjelenítés mögött komoly, elmélyült tartalom mutatkozik.

Az előadás túlnyomó részében a Felvidék különböző tájegységeinek táncából kapunk igényes, tartalmas válogatást – a hovatarozás, nemzeti identitásunk, kulturális értékeink gyönyörű szemléltetéseként. Az igényes koreográfiák, az autentikus viseletek és a zenei kíséret önmagában is maradandó élményt nyújt, még ha az ének és a táncos megjelenés nem is mindig professzionális szintű. Folyamatosan nyomon követhetjük, hogy az egyedi értékekkel rendelkező emberek hogyan válnak robotként, determinált pályán mozgó bábuikká, majd lassan sűrű tömeggé.

Hogyan veszíti el a kisebbség vagyonát, kulturális értékeit vagy akár nemzeti identitását? Milyen, amikor a felső hatalom határozza meg az emberek lépéseit, amikor szigorú korlátok között mozgatja őket, a saját kényére-kedvére? Az előadásban rejlő kérdések nem csak a Beneš-dekrétumok kapcsán vetődnek fel bennünk. A történelemben számos esetben, akár napjainkban is találunk ilyenre példát. Ezt az alkotók tudatosan fel is használják a színpadképekben. A háttérben vetített idős emberek portréképei, a kinagyított arcrészletek, a személyes adatokat tartalmazó listák, az írógép hangja, a vonat zakatolása mind a történelemből

Hazatérés

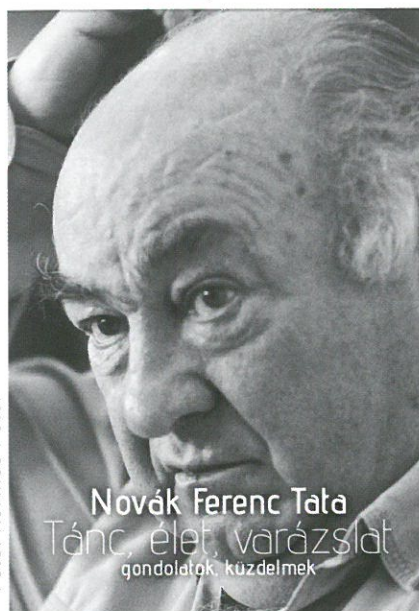
már ismert megrázó epizódokat, borzalmakat juttatja eszünkbe. A táncbetétek között, egyfajta intermezzóként, mindig megjelenik a produkció kulcsmotívuma: a bőrönd. Annak már szinte túlzónak tűnő állandó hordozgatása, a rakosgatás zakatolásának monotonitása végig fenntartja, sőt növeli a feszültséget. A nézőnek az utolsó percekig várnia kell, amíg kirajzolódik a bőröndökön lévő sokat sejtető betűkből, szófoszlányokból a „bűnös”, illetve a „za dunaj” felirat. A kollektív bűnösségre való utalás nyomatékosítása jól sikerült, mégis némi csalódást jelentett. Az alkotás központi szimbólumától, az érdeklődésünket, kíváncsiságunkat mindvégig fenntartó és fokozó jelektől, karakterektől még többet, egyfajta katartikus végkifejletet vártunk.

A több mint kétórás műsorban felsorakoztatott egyedi ötletek, a később is felidézhető sajátos színpadi miliók igazi színházi élményt nyújtottak. A legtöbb produkciónál mégis támadt egyfajta hiányérzet, és elmaradt a mindig várt katartikus élmény. A színpadi eszközök, díszletek biztos kezű, művészi alkalmazása és kihasználása mellett sokszor háttérbe került a táncanyag gazdagságára, a mozdulatkincs változatosságára, az előadói precizitásra való törekvés. Az Ifjú Szívek előadása sok tekintetben – nem csak drámaiságában! – rányomta a bélyegét az estére: konkrét téma, mély mondanivaló, aktualitás, igényes koreográfia és zenei szerkesztés, precíz kivitelezés, mindenféle erőltetett modernizálástól mentes autentikus néptánc... – számomra valahol itt kezdődik a kortárs néptánc fogalma.

Appelshoffer János Gyöni Géza verse ihlette koreográfiája (Hazatérés)

**NOVÁK FERENC TATA 85.
– TÁNC, ÉLET, VARÁZSLAT
– GONDOLATOK, KÜZDELMEK**

Fotó: Korniss Péter

Novák Ferenc Tata
Tánc, élet, varázslat
gondolatok, küzdelmek

Novák Ferenc 85. születésnapja alkalmából ezzel a címmel jelent meg a Tánc, élet, varázslat című könyv. A kötet kísérletet tesz a hihetetlenül gazdag életutat bejárta alkotó bemutatására annak ellenére, hogy ez nem egyszerű feladat. Novák Tata olyan, mintha egyszerre száz életet élne, hiszen teljes munkásságát leírni majdnem lehetetlen: táncművész, koreográfus, rendező, etnográfus, a táncmozgalmak és a magyar néptánciskola egyik meghatározó elindítója, alapítója.

Jelenléte több mint hat évtizede meghatározó a hivatásos és az amatőr táncgyüttesek körében, nevéhez köthető a Bihari János Táncgyüttes megalapítása és a hozzá tartozó művészeti iskola, amely évtizedek óta több száz gyermek néptáncoktatását látja el, illetve 36 éven át művészeti vezetője volt a nemzetközileg is elismert Honvéd Együttesnek (ma Magyar Nemzeti Táncgyüttes).

Ez a kiadvány tartalmazza Novák Ferenc összes publikációját, életének jelentősebb eseményeihez köthető beszédeit, illetve fontosabb interjúit. Az Elmondtam én... című kötetben már egyes írások megjelentek, de sok olyan van, amelyet most először adnak ki. A fejezetekhez összeválogatott amatőr és művészi értékű fotók pedig egyaránt izgalmasak lehetnek a kollégák, a barátok és a műfaj iránt érdeklődő olvasók számára. A tanulmányokon és az interjúkon kívül elolvashatjuk benne több kortárs alkotó- és előadóművész írását, akik között megtalálhatók írók, filmrendezők és színészek is. A Tánc, élet, varázslat című kötet nemcsak Novák Tata szakmai életútját mutatja

be, hanem az emögött meghúzódó embert is. Interjúiban őszintén vall félelmeiről, vágyairól és a rá oly jellemző markáns kritika sem marad el – hatalomról, erőszakról, manipulációról. A könyv életének és gondolatainak képeskönyve, amely ezzel együtt pontos korrajza a XX. századnak, annak minden nehézségét és szépségét bemutatva a tánc tükrén át.

A kötet a Hagyományok Háza jóvoltából született (szerkesztő: Hegedűs Sándor), amelynek bemutatója a Novák Ferenc Tata születésnapja alkalmából megrendezendő születésnapj gálaműsoron volt. A nagyszabású eseménynek a Művészetek Palotája adott otthont március 22-én.

Forrás: Kultúrpart

**A MAGYAR NEMZETI
TÁNCGYÜTTES
TURNÉJA JAPÁNBAN**

Negyvennégy nap alatt 27 előadást, 12 workshopot tartott 23 helyszínen a Honvéd Együttes táncara, a Magyar Nemzeti Táncgyüttes Japánban, ahová a Folklore Report szervezésében indult február 3-án.

A japán közönség három különböző tematikájú műsort láthatott a turnén, amely az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával valósult meg.

Zsuráfszky Zoltán, az együttes művészeti vezetője elmondta, hogy a rendkívül fegyelmezett japánok nagyon szeretnek táncolni, s körükben igen népszerűek a kelet-európai, különösképpen a magyar táncok. Ennek köszönhető a többtípusú program, hiszen Tokióban és

Fotó: Váraadi Levente

a vidéki városokban is más-más magyar dialektust szerettek volna jobban megismerni.

Az eddigi helyszíneken alkalmanként 400–1000 néző tapsolt szinte táncolva az együttesnek. Tokiótól Kobén át Fukuokáig, nagyvárosokban és vidéken is fantasztikus lelkesedéssel fogadták a 40 fős utazólétszámú együttest.

Zsuráfszky Zoltán először a Budapest Táncgyüttest vezette Japánba 1995-ben, majd 2000-ben és 2009-ben is visszahívták.

A turné műsorát a magyar közönség januárban láthatta Táncrapszódia címen a Műpában, de aki lemaradt róla, április 11-én megnézheti a Pesti Magyar Színházban.

**MTF – BERLIN, BARI
– RANGOS NEMZETKÖZI SIKEREK**

Fotó: Apai Márton

Kiss Réka

Kategóriájuk legjobb eredményét érték el a Magyar Táncművészeti Főiskola (MTF) néptáncszakos hallgatói (Kele Kristóf, Östör Ákos, Opiczner Márton, Sáfrán Balázs, Szabó Zsombor) a Tanzolymp Berlin 2016 nemzetközi táncfesztiválon.

A rendezvényen a néptánc-tradicionális karaktertánc kategóriában az idén nem osztottak ki első helyet, így az MTF IV. évfolyamos tanulója a második helyezéssel a legjobbak voltak az indulók között. Az olaszországi Bariban megrendezett Nemzetközi Balett és Kortárstánc Versenyen Kiss Réka VIII. évfolyamos hallgató klasszikus balett kategóriában I. helyezést ért el, míg a III. évfolyamos modern tánc szakos Rácz Réka és Golubkovic Gergely kategóriájuk III. helyét szerezték meg.

A verseny névadójáról, Domenico Modugno-ról elnevezett különdíjat vehette át a helyszínen Szakály György rektor, a főiskola képviselőjében indulók egyenletesen magas színvonalú teljesítménye elismeréseként.

A magyar versenyzők részvételét a fesztiválon a Nemzeti Tehetség Program és a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

KIADÓI GONDOLATOK

KÉT ÉV, NYOLC LAPSZÁM, HÁROMSZÁZ OLDAL – EZ A 2014-BEN ÚJRAINDULT TÁNCMŰVÉSZET ED-DIGI MÉRLEGE. A LAP KORÁBBI NEGYPEN ÉVÉHEZ KÉPEST SZERÉNY SZÁM, DE AHHOZ ELEGENDŐ, HOGY – FELELŐS KIADÓKÉNT – ÖSSZEFOGLALJAM AZ ELŐZMÉNYEKET, A SZÁNDÉKOKAT ÉS AZ EREDMÉNYEKET – AHOGYAN ÉN LÁTOM.

Szöveg: Bolvári-Takács Gábor | Archív fotók forrása: OSZMI – Táncarchívum

I.

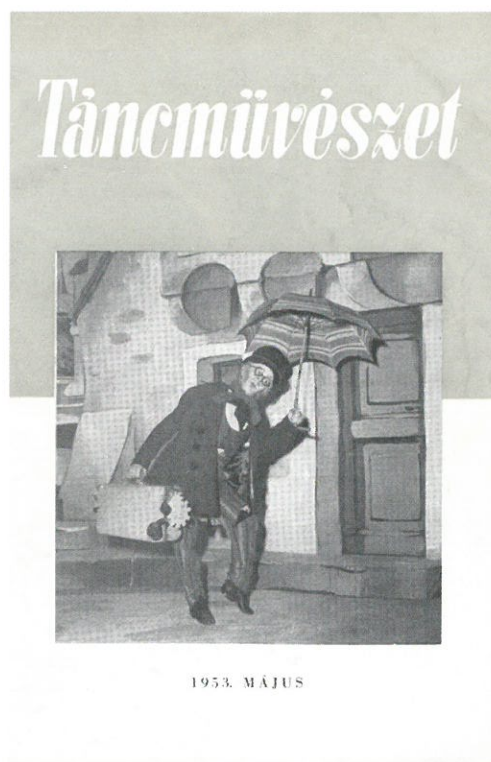
A hazai táncművészet intézményi fejlődése más művészeti ágakhoz képest jelentős fáziskéséssel zajlott le. A színház, a zene, a képzőművészet iskolái és orgánjai a 19. század végétől folyamatosan teret nyertek, mindez a táncművészetben csak a második világháború után bontakozhatott ki.

Aligha szorul bizonyításra, mennyire fontos egy művészeti ág számára a rendszeres és nyilvános sajtómegjelenés, a folyamatos önreflexió, a szakma és a közönség kapcsolatának biztosítása. A Táncművészet folyóirat megindítását 1951-ben azonban nem csupán ezek a tényezők motiválták, hanem az a határozott politikai szándék is, amely a táncművészetet a nép művelésének eszközeként kívánta felhasználni. Ennek – az uralkodó ideológia szerint – része volt a néptáncművelés felfedezése, a balett arisztokratikus jellegének megszüntetése, a mozdulatművészet elsorvasztása. Nem meglepő tehát, hogy az Ortutay Zsuzsa nevével fémjelzett új lap szinte küldetésének érezte a határozott állásfoglalást táncpolitikai, ideológiai, formanyelvi és stílári kérdésekben. A helyzet paradoxona, hogy mindehhez nevét adta lényegében a teljes ma-

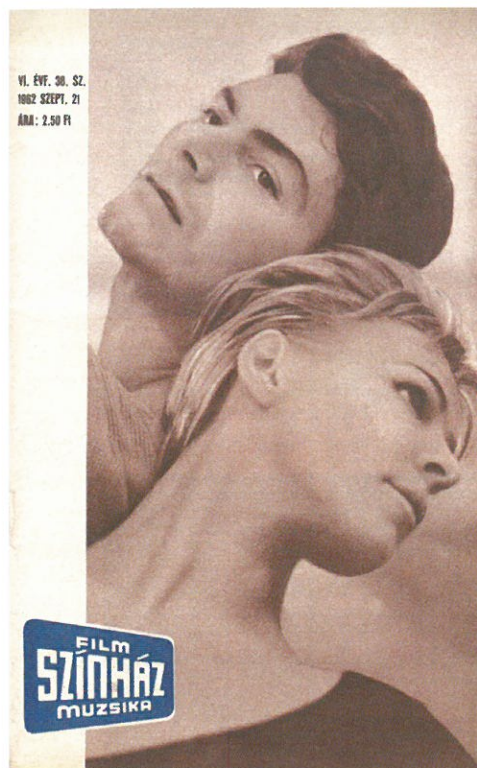
gyar táncszakma, még azok is, akiket megbélyegeztek vagy nyilvános önkritikára kényszerítettek.

Az ötvenes évek tendenciáinak sommás elítélése azonban ugyanúgy hiba lenne, mintha kizárólag az értékteremtés példáit emelnék ki. Fogadjuk el, hogy az adott kor legtöbb résztvevője valóban hittel vett részt a táncélet újjászervezésében, majd a túlkapások orvoslásában. A történelem tanulságait értékelve azonban teljesen természetes, hogy az 1956-os forradalom a Táncművészetet is elsöpörte.

Hosszú szünet következett ezután. A tetszalott állapotban létező táncszövetség, az átszervezés alatt álló intézmények az adott körülmények között nem gondolkodhattak saját folyóirat újraindításában. Sokszorosított, „könyvatos” periodikák láttak csupán napvilágot (Néptáncos, Táncművészeti Értesítő, Tánctudományi Tanulmányok), amelyek lefedték ugyan a táncművelés egy-egy szegmensét, de a nagyközönség számára hozzáférhetetlenek és jórészt érdektelenek maradtak. A művészeti sajtó egyébként fokozatosan magára talált, de míg a Film Színház Muzsika népsze-

A Táncművészet két korábbi címlapja az ötvenes és a nyolcvanas évekből

A hatvanas években népszerű hetilap, a Film Színház Muzsika címlapjai

rű hetilapként az olvasók kedvencévé vált, a táncélet eseményei (elemzések, kritikák, beszámolók) mindössze a Muzsika című zenei folyóirat Körtvélyes Géza által szerkesztett, néhány oldalas táncrovatában kaptak nyilvánosságot.

Húsz évvel a megszűnés után, 1976 őszén a Lapkiadó Vállalat jóvoltából újra önálló szerkesztőséget kapott a Táncművészet. A főszerkesztői posztot betöltő jeles tánckutató, Maácz László érdeme, hogy meggyőzte a kulturális tárca és a művelődéspolitikai irányítóit a folyóirat indításáról. Az 1977-ben kéthavonta, azután havonta megjelenő, fekete-fehér nyomású folyóirat pillanatok alatt betöltötte a tátongó űrt, és az adott terjedelmi korlátok között a lehető legszélesebben követte nyomon a táncszakma eseményeit. Persze nem állt minden tekintetben egyedül. A 70-es, 80-as években a heti- és napilapok gyakran közöltek tánckritikákat, e tekintetben a Magyar Nemzet kulturális rovata kifejezetten élen járt. A Táncművészet fokozatosan visszaileszkedett a Kádár-rendszer megszilárduló sajtópolitikájába, kiszámítható, tervezhető orgánummá vált.

A fordulópont ismét társadalmi-politikai változásokkal kapcsolódott össze. 1990-ben nemcsak az állami kiadói háttér szűnt meg, hanem a főszerkesztő is nyugdíjba vonult. A privatizáció lázában égő hazai sajtó a Táncművészet lehetőségeit is behatárolta: a lapot előbb egy kft., majd magánalapítvány vette át, és Kaán Zsuzsa főszerkesztésével 1991 márciusában ismét megjelent a folyóirat. A formátum B/5-ről A/4-re változott, a borító színes lett, a tartalom pedig megpróbálta követni a frissen jött sajtószabadság valamennyi elvárását, beleértve az olvasóközönség könnyedebb újságírói műfajok iránti érdeklődésének kielégítését. Mai szemmel nézve szinte csoda, ahogy Kaán Zsuzsa megőrizte a Táncművészetet, amely a többszörösen összevont számok és időbeni csúszások ellenére mégiscsak megjelent. Igaz, az anyagi források hiánya miatti elmaradás pár év alatt olyan mértéket öltött, hogy az 1994-es évfolyam már egyetlen, összevont számként jelent meg a következő évben. 1996-tól aztán többé-kevésbé kiszámítható

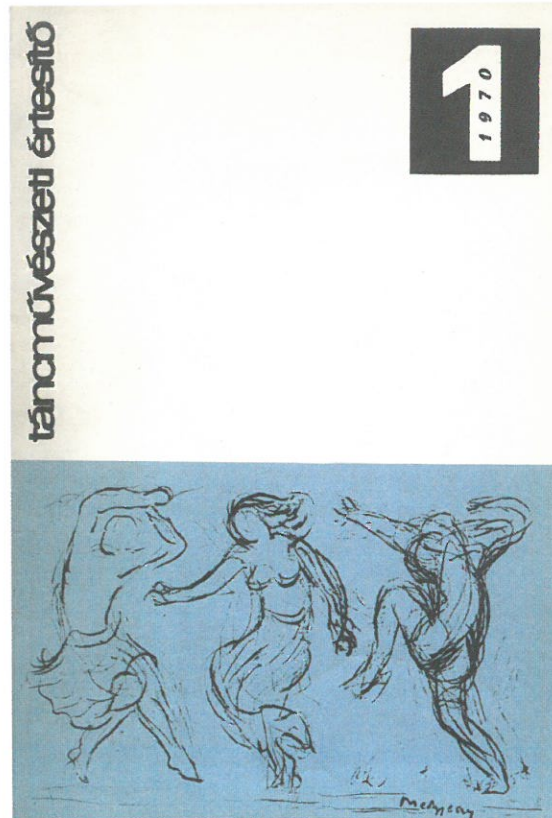
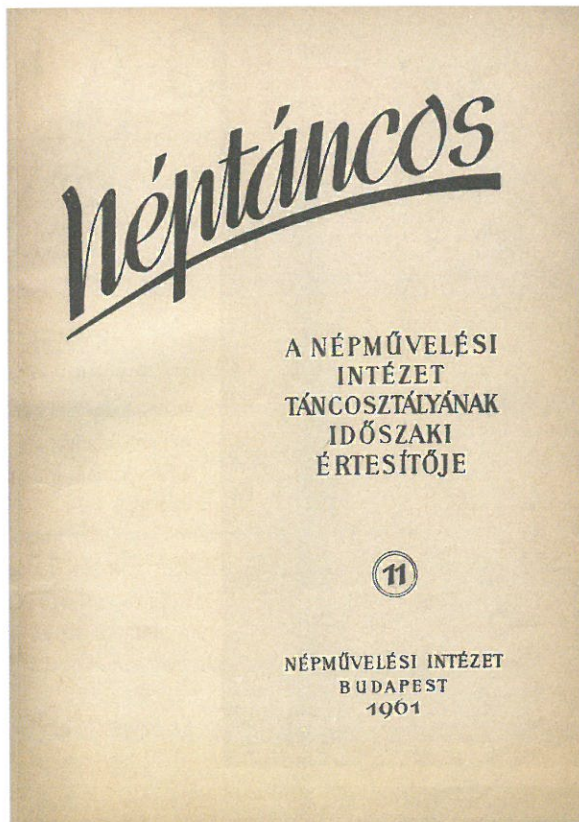
ütemezésben látott napvilágot évi hat szám, de a megjelenésben mindig döntő szerepet játszott a szinte kizárólagos állami forrásként működő Nemzeti Kulturális Alap illetékes (táncművészeti és/vagy folyóirat-kiadási) kollégiumai éppen regnáló tagjainak lap iránti szimpátiája vagy antipátiája.

Kaán Zsuzsa lényegében egyedül harcolt a lap fennmaradásáért. Dominanciájával és szemléletével olykor lehetett és kellett vitatkozni, de az kétségtelen, hogy az internet elterjedése előtti korszakban az általa szerkesztett lapszámok szinte egyedül dokumentálták a hazai táncélet művészeti, intézményi és személyi híreit.

Hogy a kitartás meddig lett volna elég, azt már sosem tudjuk meg. A főszerkesztő 2011-ben elhunyt, örökül hagyva az általa tulajdonolt és szerkesztett folyóiratot tetemes adóssággal, amelynek döntő része olyan bartermegállapodásokból keletkezett, amelyek ellentételezésére Kaán Zsuzsának már nem volt ideje. Legyünk őszinték: a táncszakma nem sok könnyet hullatott a lapért. Az előző évek során sokakban maradtak tüskék, sértettségek, hiszen nehéz volt elfogadni, hogy létezik egy lap, amelynek főszerkesztője kizárólag a saját elvei szerint cselekszik. Talán törlesztett valamit az adósságból a Magyar Táncművészek Szövetsége elnöksége, amikor néhány évvel később Kaán Zsuzsát posztumusz Életműdíjban részesítette.

II.

A lap újraélesztéséért azonban cselekedni kellett, első lépésként megismerni a jogörökös szándékát és lehetőségeit. Ez nem ment egyik napról a másikra, ráadásul az idő múlásával többeknek is eszébe jutott az immár parlagon heverő folyóirat. A Táncszövetség tapogatózásai nem jártak eredménnyel, míg végül 2012-ben a jogörökös megkereste Szakály Györgyöt, a Magyar Táncművészeti Főiskola rektorát a kiadói jogok átadásának – és a tartozások átvállaltatásának – szándékával. A főiskola vezetésének két szempontot kellett mérlegelnie: van-e kapacitása a szerkesztőség kialakítására és működtetésére, illetve van-e eszköze a szükséges

források biztosítására. A válasz – a költségvetési szektor akkori állapotát figyelembe véve, nem meglepő módon – a „nem” volt. Átmeneti megoldásként a főiskola szakmai munkájának támogatására létrejött Noverre Táncművészeti Alapítvány átvette a kiadói jogokat és a lap tartozásait, de nyilvánvaló volt, hogy biztos szakmai és pénzügyi háttérrel kell találnia.

Egyévnyi keresgélés után lépett a képbe az általam igazgatott Honvéd Együttes. Amikor a jogörökös megkereste a főiskolát, vállaltam, hogy segítem Szakály György erőfeszítéseit a lap megmentésére. A számos zsákutca és a vérszenes fogyó idő miatt végül úgy döntöttem, hogy élek a rendelkezésemre álló eszközökkel, és a Honvéd Együttessel a háttérben vállalom az újjászűlés adminisztratív feltételeinek biztosítását. Ebben támogatott Zsuráfszky Zoltán művészeti vezető is.

A döntés kockázatot jelentett, hiszen a 2013-as üzleti tervben nem szerepelt a lap kiadása. Ráadásul rögtön felbukkantak a bírálók, akik attól tartottak, hogy a lap a Honvéd Együttes szócsöve lesz. Szögezzük le: a kiadói tevékenység alapvetően szervezési, finanszírozási és adminisztratív feladatokat jelent. Egyrészt nem szokatlan, hogy előadó-művészeti intézmény ilyen feladatokat lát el: a Parallelnak a MU Színház a kiadója, a Magyar Teátrumot a békéscsabai Jókai Színházban szerkesztik, a Nemzeti Színház magazint (Nemzeti) és folyóiratot (Szcenárium) is megjelenített. Másrészt meggyőződésem, hogy minden táncegyüttes azzal tudja segíteni a hazai táncszakmát, amije van. A Magyar Nemzeti Balett pl. vendégségbe hív másokat az Erkel Színházba felépni, Győr és Pécs nemzetközi táncfesztiválnak ad otthont stb. A Honvéd Együttes úgy segíthet, hogy háttérrel biztosít a szakma lapjának, rendelkezésre bocsátja a kapacitását egy olyan ügyben, amelyből közvetlen haszna nincs – helyesebben másokkal együtt élvezzi a hasznot. Emellett nem kevés feladatot jelentett

a lap adósságainak „ledolgozása”, amelyben a hitelező Magyar Állami Operaház partner volt, így 2015 második felére a megörökölt bartermegállapodásokat teljesítettük.

Felelős kiadóként nem a lap tartalmát kívántam meghatározni, hanem a megjelenés feltételeit biztosítani. A finanszírozás a folyóirat esetén kulcskérdés, de e tekintetben az a tény, hogy a Honvéd Együttes kiadóként biztos alapokon áll, kizárólag a likviditás szempontjából releváns. Az átmeneti fizetési nehézségek kiküszöbölhetők, ám ettől még a lapnak el kell tartania önmagát. Az újraindítást az emberi erőforrások minisztere támogatta, az egyszeri összeg nagyban hozzájárult a 2014-es évfolyam megjelenésének zavartalanához. A Nemzeti Kulturális Alap folyóirat-pályázatán azonban már jártunk sikerrel. Az a kezdeményezésem pedig, hogy a Táncművészet kiadását a tárca együttes alapfeladatként ismerje el, és ehhez állami támogatást rendeljen, nem járt sikerrel. Az illetékes államtitkár elhárította a javaslatomat, jóllehet – véleményem szerint – egy államilag működtetett művészeti intézményrendszerben legalább egy szakmai lapnak helye van – függetlenül a kiadó személyétől. A döntést tudomásul véve, a folyóiratot a Honvéd Együttes vállalkozási tevékenység keretében jelenteti meg.

III.

Nem volt kérdéses, hogy a Táncművészetnek a hazai táncágazatok művészeti és szakmai közéleti folyóirataként kell újraindulnia. Ebbe a kritikák is beleférnek, de az online fórumokkal gyorsaságban úgysem tudunk versenyezni. A kívánatos megjelenés minimum évi hat szám, de egyelőre évi négy tervezhető. Az induló 32+4 oldalas terjedelem már 2014 végén 36+4-re nőtt. A lap főszerkesztőjét, Péli Nagy Katát még a rektor úr kérte fel, az új arculatot – és az egyes számokat – Lerch Péter tervezte. Mindketten hatalmas munkát végeztek, köszönet érte.

A tényleges induláskor a főszerkesztővel egyetértésben meghatároztunk néhány alapelvet. A lap minden tekintetben a táncról szól, így hirdetésként is csak olyan információk láthatnak napvilágot, amelyeknek ilyen kötődése van. A címlap esetén szakítottunk az azzal a hagyománnyal, hogy előadásfotót, vagy művészportrét használjunk e célra. A fotó egyedileg készül, és törekszünk arra, hogy kapcsolatban álljon az adott lapszám valamely reflektorfényben álló témájával. A címlapon látható személyek tehát nem saját nevükben jelennek meg, bár az impresszumban feltüntetjük őket.

A táncvilág hírei és eseményei néhány sortól fél oldalig terjednek. A kezdeti statikus rovatrendszer helyett ma már mozgalmasan váltják egymást az interjúk és kritikák. Minden lapszámban kiemelünk egy központi témát, amelyet lehetőség szerint körbejárunk. Leginkább jelenségekről és tendenciákról, olykor egy-egy eseményről van szó, amelyek nem köthetők kifejezetten valamely társulathoz. A folyóirat utolsó oldala könyvajánlót tartalmaz, a műfaji sokszínűséget is szem előtt tartva. Ismertető művekben – szerencsére – nincs hiány.

A szerzői kör kialakítása teljes egészében a főszerkesztő érdeme. A tánckritikusok nincsenek sokan, s akik foglalkoztak is ezzel az utóbbi években, a megjelenési lehetőségek korlátozottsága miatt más területekre eveztek. Némelyeket sikerült visszacsábítanunk a laphoz, mások megköszönték a felkérést és nemet mondtak. Mára a szerkesztőség körül kialakult az állandó szerzői kör, amely tervezhető alapot nyújt a további működéshez. Hasonló a helyzet a fotókkal is, amelyek között mind több az általunk rendelt, kifejezetten a lap számára készült fénykép.

Szólni kell a társulatokkal kötött együttműködési megállapodásról is, amelyek eleinte félreértésekre adtak okot. Nem arról volt szó, hogy akinek pénze van, az megvásárolja a saját megjelenését, hanem arról, hogy a művészeti ág népszerűsítésében a társulatok hajlandók – lehetőségeik szerint – részt venni. A hazai táncszakma közös felelősségérzete nyilvánult meg abban, hogy a vezető táncgyűttek kivétel nélkül felsorakoztak a folyóirat mellett, s ezt szerződésekkel is nyomatékosították. A megállapodásoknak természetesen része a szakmai hirdetések közzététele, illetve megfelelő példányszám előfizetése, de a repertoár figyelését és a kritikák, valamint az interjúk elkészítését a főszerkesztő önállóan tervezi és irányítja. Nincsenek előre gyártott, készen vett cikkek.

A szerkesztőség mellett Tanácsadó Testület működik, konzultatív szerkesztőbizottsági feladatokkal. Tagjai személyükben és az általuk vezetett intézmény révén megjelenítik a táncszakma elvárásait, javaslatokat tesznek a lap által feldolgozandó hazai és nemzetközi vonatkozású témákra, eseményekre, bemutatandó alkotásokra, előadásokra és kritikákra. A testület névsora tehát fémjelzi a lap értékfelfogását, szellemiségét, irányvonalát.

Az eredeti munkamegosztás szerint a lap tartalmi és arculati kérdéseiben a főszerkesztő szabad kezet kapott, a kiadói háttér biztosítását és az együttműködési kérdéseket – személyemben – a lapigazgató koordinálta. Ez utóbbi feladatot díjazás nélkül vállaltam. 2015 tavaszán, a tanckritika.hu hasábjain Kutszegi Csaba azzal vádolt meg, hogy az általa működtetett honlapot szándékosan, a jelentőségét alulértékelve fogalmaztam bele a Nemzeti Táncprogram szakmai sajtóra vonatkozó, általam koordinált

fejlesztésébe, s ezt kifejezetten azzal hozta összefüggésbe, hogy a „versenytárs” folyóirat lapigazgatójaként próbáltam előnyre szert tenni. Bár Mihályi Gábor, a Magyar Táncművészek Szövetségének elnöke megvédett a szakmai nyilvánosság előtt, és közölte, hogy a Nemzeti Táncprogram végső szövegváltoztatát terjedelmi okokból ő rövidítette le, úgy gondoltam, hogy a Táncművészetet a továbbiakban nem teszem ki annak, hogy személyem kapcsán bárki támadhassa, ezért a lapigazgatói tisztségtől megváltam.

IV.

Húsz éve dolgozom azon, hogy a magyar táncélet és tánctudomány eredményei nyomtatott formában is hozzáférhetők legyenek, ahogyan más, szerencsésebb művészeti ágaknál ez természetes – s ahogyan 1990-ig ez sok szempontból a mi esetünkben is működött. 1995 óta szerkesztem a főiskola tankönyv- és jegyzetsorozatát, amelyben már közel 40 kötet megjelent. 2007-ben Szakály Györggyel elindítottuk a főiskola tudományos konferenciáit; tavaly az ötödiket rendeztük, s ezek anyaga kötetben is napvilágot látott. 2009-ben Major Ritával alapítottuk a Tánctudományi Közleményeket. 2010-ben Felföldi Lászlóval együtt megszerveztük az MTA Tánctudományi Munkabizottságát. 2012-ben sikerült felújítani A magyar táncművészet nagyjai című könyvsorozatát.

Számomra a Táncművészet újraindítása mint szakmai kihívás, e sorba illeszkedik. Őszintén hiszem, hogy a kiadó és a szerkesztőség a hazai táncszakma egészének támogatására számíthat.

tánc
M Ű V Z E T

JIRI KYLIAN
EXKLUZÍV INTERJÚ

REFLEKTORFÉNYBEN
A tehetséggondozás

LEBLANC GERGELY
A kétarcú herceg

X. MAGYAR TÁNCFESZTIVÁL
Új arculat a korszakváltás jegyében

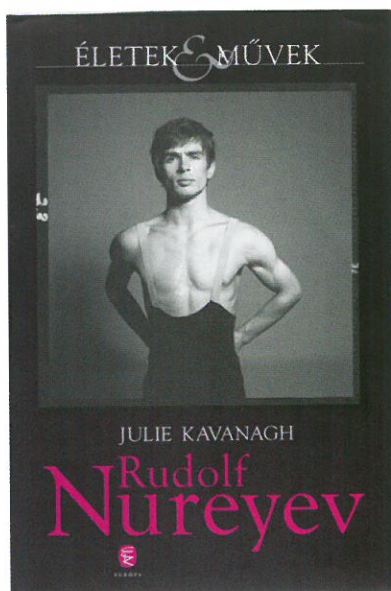
ANNA KARENINA
Zágrábban magyarokkal

IDŐKAPSZULA
Szílfid

XIII. évfolyam, 3. szám, 2016. márc. 400,- Ft

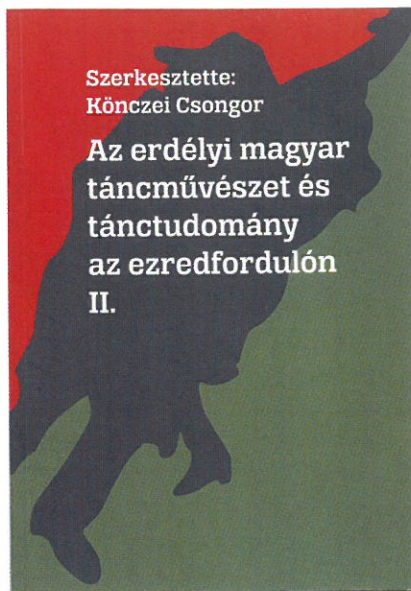
4 770134 741009

A 2014-ben újraindult Táncművészet című folyóirat második számának címlapja

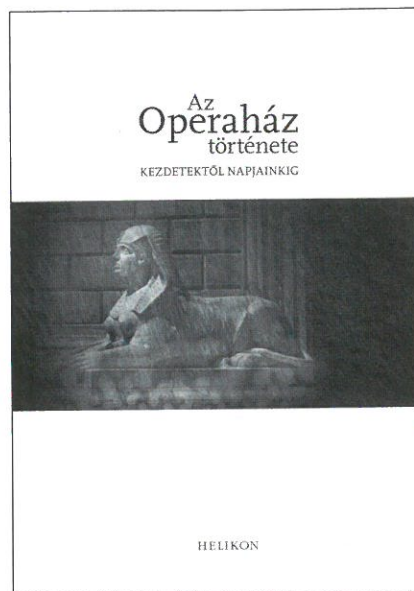
Rudolf Nurejev (1938–1993), a balett első nemzetközi supersztárja a Kirov Balett tagjaként Alekszandr Puskintól tanult, erősen hatott rá Nizinszkij és Sztanyiszlavszkij. 1961-ben egy párizsi fellépés alkalmából megszökött a szovjet biztonsági emberek elől, és menedékjogot kapott. Táncosként a szabad világban is a csúcra került, és újrafogalmazta a férfi balett-táncos szerepkörét. A repertoár minden fontos szerepét eltáncolta, a színpadon a balett legnagyobb csillagai voltak a partnerei, és kapott szerepeket, amelyeket kimondottan neki írtak a koreográfusok. A szerző lenyűgöző portrét rajzol a bonyolult személyiségű emberről; jól ismeri hibáit, mégis végtelen szeretettel beszél róla.

Julie Kavanagh: Rudolf Nureyev.
Fordította: Galamb Zoltán.
Európa Könyvkiadó, Budapest, 2015,
984 oldal
ISBN 978-963-07-9629-3

A kötet, az első írás kivételével, két tudományos ülésszak programjának szerkesztett változatát tartalmazza. A 2011-ben tartott Tánc nyelv közösség a változó régióban panelelőadásaiból közölt négy tanulmány hangsúlyosan etnokoreológiai problémákat tárgyal. A kötet második tematikus részét képező közlemények a 2012-ben lezajlott Táncalkalom, hagyományörzés, közösségi szórakozás, társadalmi jelenlét, 35 éves az erdélyi táncművészet és táncstudomány az ezredfordulón 2010-es, első kötete mérföldkőnek számít. E második már a munkás hétköznapi részeként bizonyítja, hogy Erdélyben beszélhetünk magyar etnokoreológiáról.

Az erdélyi magyar táncművészet és táncstudomány az ezredfordulón II.
Szerkesztette: Könczei Csongor.
Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 2014,
196 oldal
ISBN 978-606-8377-25-4

Az Operaház alapításának 130. évfordulóján mutatta be a nagyközönségnek az intézmény történetét összefoglaló gazdagon illusztrált, informatív kötetet, amely a magyar opera- és balettjátás történetét meséli el írásban és sok képből, az Erkel Színház száz évét is beleértve. Az olvasó előtt aranykorok és válságperiódusok emlékei, legendás előadások, világhírű muzikusok, énekesóriások és kiemelkedő táncművészek jelennek meg. A kötet szerzői: László Ferenc, Ökövác Szilveszter és Zsoldos Dávid, valamint Gara Márk, aki a balett-történeti fejezeteket írta. A dalszínház történetéről legutóbb harminc éve jelent meg átfogó monográfia, egy új szintézis tehát mindenképpen időszerű volt.

Az Operaház története
kezdetektől napjainkig.
Szerkesztette: Devich Márton.
Helikon Kiadó, Budapest, 2014,
196 oldal
ISBN 978-963-227-647-2

Táncművészet

A hazai táncágazatok művészeti és szakmai közéleti folyóirata

Alapítva: 1951

Korábbi főszerkesztők: Ortutay Zsuzsa (1951–1956),
Maácz László (1976–1990), Kaán Zsuzsa (1991–2011)

Főszerkesztő: Péli Nagy Kata

Olvasószerkesztő: Réfi Zsuzsanna

Arculat és tördelés: Lerch Péter–Grafoid Stúdió

Szerkesztőségi titkár: Pál Rita

Korrektúra: Baross Gábor

Tanácsadó testület:

Szakály György (elnök), Bocsik Yvette, Diószegi László,
Ertl Péter, Fodor Zoltán, Juhász Zsolt, Halász Tamás,
Kiss János, Mihályi Gábor, Pataki András, Román Sándor,
Solymsi Tamás, Szógi Csaba, Topolánszky Tamás,
Török Jolán, Vincze Balázs, Zsuráfszky Zoltán

E számunk elkészítésében közreműködtek:

Szöveg: Böcs Annamária, Braun Anna, Fodor Zsófia,
Gara Márk, Kovács Péter, Kozár Alexandra, Lőrinc Katalin,
McLean Aliz, Pónyai Györgyi, Varga Kinga
Fotók: Váradi Levente, Makai Eszter

Szakmai együttműködő partnerek:

Magyar Táncművészek Szövetsége,
Magyar Táncművészeti Főiskola,
Martin Aliz Néptáncszövetség,
Országos Színház-történeti Múzeum és Intézet Táncarchivuma,
Táncpedagógusok Országos Szövetsége
ISSN 0134-1421

Lapnyilvántartási szám: NMHH CE/4306-2/2014.

Kiadja a Honvéd Együttes Művészeti Nonprofit Kft.

Felélős kiadó: Bolvári-Takács Gábor ügyvezető igazgató

Szerkesztőség és kiadó:

1087 Budapest, Kerepesi út 29/B B épület, fsz. 6.

Szerkesztőségi órák:

kedden és csütörtökön 10–14 óra között

E-mail: tancmuveszet@gmail.com

Telefon: +36 30 379 6889

Megjelenik negyedévente.

Egy szám ára: 400 Ft. Előfizetési díj egy évre 1500 Ft.

Előfizethető a kiadó címén vagy átutalással a
10032000-00290555-00000031 számlaszámra,
illetve elektronikus változatban a www.dimag.hu honlapon.

Nyomdai munkák: Keskeny és Társai 2001 Kft., Budapest

Címlapfotó: Gálos Mihály Samu és Eder Vera

Haj és smink: Kazi Balázs

A címlapon: Major László,

a Les Ballets Trockadero de Monte Carlo szólió táncosa

NEMZETI
TÁNCSZÍNHÁZ

A Szegedi Kortárs Balett & a Nemzeti Táncszínház közös produkciója.

Balvány Boy

koreográfusok: Uri Ivgyi & Johan Gereben

zene: Tom Parkinson

SZEGEDI
TÁNC-
SZÍNHÁZ

nka

KORTÁRS BALETTÉRT
ALAPÍTVÁNY

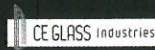
EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Szegedi Magyar Jogi Város
Önkormányzata

NOVOTEL
SZEGED

CSÁSZÁR JÓZSEF
BUSZ TRAVEL KFT.

marie claire

RÁDIÓ88
Az életünk részét!

tánc

DÉLMAGYARORSZÁG
OTT HON VAN!